

LATVIJAS
BŪVUZNĒMĒJU
PARTNERĪBA

Iepirkumu uzraudzības
birojs

Latvijas Republikas
Ekonomikas ministrija

VALSTS AKCIJU SABIEDRĪBA

**VALSTS NEKUSTAMIE
ĪPAŠUMI**

MPKV
ADVOKĀTU BIROJS

SAIMNIECISKI IEPIRKUMI UN GODĪGA KONKURENCE BŪVNIECĪBĀ

BAIBA FROMANE

Latvijas Būvuzņēmēju partnerības vadītāja

ULDIS SESKS

Liepājas domes priekšsēdētājs

MPKV
ADVOKĀTU BIROJS

SAIMNIECISKĀ IZDEVĪGUMA VĒRTĒŠANAS METODOLOGIJA

būvdarbu iepirkumos un
apvienotajos projektēšanas
un būvdarbu iepirkumos

PAMATOJUMS

Jaunais Publisko iepirkumu likums (PIL) pasūtītājam uzliek pienākumu daudz kvalitatīvāk vērtēt piedāvājumus. Regulējums, kas attiecas uz piedāvājuma vērtēšanu, galvenokārt ir iekļauts Publisko iepirkumu likuma 51. un 52. pantā.

Kopš 2017. gada 1. marta visi piedāvājumi ir vērtējami atbilstoši saimnieciski visizdevīgākā piedāvājumam:

1. izmaksas un kvalitātes kritēriji;
2. cena un kvalitātes kritēriji;
3. tikai cenu.

Kvalitātes kritēriju jēdziens ir ievērojami paplašināts – var vērtēt faktorus, kas nav tieši saistīti ar iepirkuma priekšmetu, piemēram, vides aizsardzības prasības vai sociālo kritēriju ievērošana līguma izpildes laikā.

Tikai cenu kā saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma kritēriju var vērtēt vienīgi izņēmuma gadījumos, proti, a) mazajos iepirkumos, b) PIL 2. pielikumā esošajiem iepirkumiem vai, ja c) tehniskā specifikācija ir detalizēta un citiem kritērijiem nav būtiskas nozīmes piedāvājuma izvēlē.

KRITĒRIJU PAMATPRINCIPI

- ▲ Objektīvi pārbaudāmi un salīdzināmi
- ▲ Nepamatoti neierobežo konkurenci
- ▲ Atbildība par kritēriju neievērošanu

SAIMNIECISKĀ IZDEVĪGUMA VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJU GRUPAS

1. Cena
2. Finansējums
3. Izpildes termiņi
4. Būves garantija
5. Vadības struktūra, personāla kvalifikācija, risku analīze
6. Vides aizsardzība
7. Sociālie kritēriji
8. Inovācijas

BŪVDARBU IZMAKSAS

ĪPATSVARS: 60-90%

KRITĒRIJA MĒRKI:

- 1) nodrošināt, ka būvprojektā iekļauti būvizstrādājumi un iekārtas netiek aizstātas ar lētākiem ekvivalentiem
- 2) mudināt būvuzņēmēju būvdarbos izmantot modernākus un kvalitatīvākus ekvivalentus.

IEGUVUMI:

būvdarbos tiek izmantoti būvizstrādājumi vai iekārtas, kuru izmaksas ilgtermiņā ir zemākas.

JĀNEM VĒRĀ:

- 1) Tieka vērtētas ar ēku būvdarbiem saistītās izmaksas un ar ēku tehniskajām apkopēm saistītās izmaksas garantijas laikā, uzturēšanas izmaksas tiek vērtētas vienīgi tad, ja ja var noteikt atsevišķus, ar izmaksām tieši nesaistītus salīdzināmus kritērijus.
- 2) Būvdarbu cena un apkopju izmaksas ir vērtējamas kopā.

3) Tieka vērtētas ar ēku būvdarbiem saistītās izmaksas un ar ēku tehniskajām apkopēm saistītās izmaksas garantijas laikā, uzturēšanas izmaksas tiek vērtētas vienīgi tad, ja ja var noteikt atsevišķus, ar izmaksām tieši nesaistītus salīdzināmus kritērijus.

4) Būvdarbu cena un apkopju izmaksas ir vērtējamas kopā.

5) Pasūtītājam jānosaka visi būvizstrādājumi un iekārtas uz kurām attiecas ar ēkas tehniskajām apkopēm saistītās izmaksas.

6) Būvuzņēmējam ir jānodrošina tehniskās apkopes par tā piedāvāto cenu, bet pasūtītājs šo pakalpojumu var iepirkat atsevišķi, ja tas ir pieejams lētāk.

7) Uzturēšanas izmaksas tiek vērtētas vienīgi tad,

APMAKSAS NOTEIKUMI

ĪPATSVARS: 5-15%

KRITĒRIJA MĒRĶI:

noteikt pasūtītājam vēlamo finansējuma modeli, piemēram, nosakot, ka būvdarbi uzsākami bez avansa.

IEGUVUMI:

ierobežota finansējuma gadījumā, īstermiņa finansējums tiek piesaistīts no būvuzņēmēja.

JĀNEM VĒRĀ:

- 1) jānodrošina, lai pretendenti nav ieinteresēti piedāvāt nepamatoti lielu un ilgu līdzfinansējumu, kas var apdraudēt projekta realizāciju;
- 2) maksimālā līdzfinansējuma summai nav lielāka par 20% no kopējām būvniecības izmaksām.

3.

KRITĒRIJU GRUPA – IZPILDES TERMINI

BŪVDARBU IZPILDES TERMINI

ĪPATSVARS: 2-5%

KRITĒRIJA MĒRĶI:

saīsināt termiņu, kādā tiek veikti būvdarbi vai kāds noteikts būvdarbu posms.

IEGUVUMI:

samaksājot dārgāk, būvdarbu pakalpojums tiek saņemts ātrāk.

JĀNEM VĒRĀ:

- 1) kritēriju nosaka vienīgi tad, ja tam ir objektīvs pamatojums, piemēram, skolu remontiem, ES fondu apguve;
- 2) izpildes termiņa saīsinājumam jānosaka robežu, kurai nevajadzētu pārsniegt 10% no maksimālā termiņa.

BŪVDARBU GARANTIJAS PERIODS

ĪPATSVARS: 1-3%

KRITĒRIJA MĒRĶI:

noteikt garantijas laiku, nekā tas ir noteikts tiesību aktos.

IEGUVUMI:

tieka panākta augstāka būvdarbu kvalitāte, samazināti ilgtermiņa izdevumi, samazināti pasūtītāja riski.

JĀNEM VĒRĀ:

- 1) jānosaka robežu – ne vairāk kā pusi no minimālā tiesību aktos noteiktā garantijas perioda;
- 2) nošķirama būvdarbu garantija, kas ir saistīta ar būves būtiskajām prasībām, no uzstādīto vai iebūvēto iekārtu garantijas;
- 3) piegādātājam jānodrošina pienācīgs nodrošinājums – garantijai virs 5 gadiem ar bankas garantiju.

5.

KRITĒRIJU GRUPA – VADĪBAS STRUKTŪRA,
PERSONĀLA KVALIFIKĀCIJA, RISKU ANALĪZE

PROJEKTA VADĪBAS STRUKTŪRA

ĪPATSVARS: 1-2%

KRITĒRIJA MĒRĶI:

nodrošināt augstu būvdarbu procesa kvalitāti, veicinot skaidru un saprotamu būvdarbu organizāciju.

IEGUVUMI:

tieka izstrādāts projekta vadības struktūras plāns, kas projekta darba organizāciju padara skaidru un saprotamu.

JĀNEM VĒRĀ:

- 1) skaidri jānosaka jautājumi, kurus ir jāiekļauj projekta vadības struktūras plānā;
- 2) jānosaka, kura informācija ir būtiska, kura ir daļēji būtiska un mazāk būtiska;
- 3) vērtēšanā tiek izmantota atzīmju piešķiršanas sistēma par katru vērtēšanas kritēriju;
- 4) būvdarbu organizācijas plānam ir jābūt visu līguma izpildes laiku.

5.

KRITĒRIJU GRUPA – VADĪBAS STRUKTŪRA,
PERSONĀLA KVALIFIKĀCIJA, RISKU ANALĪZE

KVALITĀTES VADĪBAS SISTĒMA

ĪPATSVARS: 0,5-1%

KRITĒRIJA MĒRĶI:

nodrošināt augstu būvdarbu procesa efektivitāti.

IEGUVUMI:

tieka samazināti pasūtītāja riski projektu pabeigt noteiktā laikā un plānotā budžeta ietvaros.

JĀNEM VĒRĀ:

- 1) tiek pārbaudīta kvalitātes vadības sistēmas esamība vai neesamība (ISO vai ekvivalents);
- 2) pienākums atbilstību kritērijam uzturēt līguma darbības laikā.

5.

KRITĒRIJU GRUPA – VADĪBAS STRUKTŪRA, PERSONĀLA KVALIFIKĀCIJA, RISKU ANALĪZE

**ATBILDĪGĀ PERSONĀLA
PIEREDZE LĪDZĪGOS
BŪVOBJEKTOΣ**

ĪPATSVARS: 0,5-1%

**ATBILDĪGĀ PERSONĀLA
PIEREDZE SPECIFISKĀ
JOMĀ**

ĪPATSVARS: 0,5-1%

**ATBILDĪGĀ PERSONĀLA
IZGLĪTĪBA SPECIFISKĀ
JOMĀ**

ĪPATSVARS: 0,5-1%

KRITĒRIJA MĒRĶI:

nodrošināt augustu būvdarbu procesa kvalitāti, veicinot augstas kvalifikācijas speciālistu nodarbināšanu būvobjektā.

IEGUUVUMI:

tieka samazināti pasūtītāja riski projektu nepabeigt noteiktā laikā un plānotā budžeta ietvaros.

JĀNEM VĒRĀ:

- 1) skaidri jādefinē vērtējamie speciālisti, specifiskās jomas, pieredzes vērtēšanas maksimālais ilgums;
- 2) nevar vērtēt to pašu personāla pieredzi, kas noteikta kā atlases prasībās.

5.

KRITĒRIJU GRUPA – VADĪBAS STRUKTŪRA,
PERSONĀLA KVALIFIKĀCIJA, RISKU ANALĪZE

PIEREDZE ENERGOEFEKTĪVĀ BŪVNIECĪBĀ

ĪPATSVARS: 1-2%

KRITĒRIJA MĒRĶI:

izvēlēties piegādātāju, kas nodarbina pieredzējušu personālu.

IEGUVUMI:

tieka samazināti pasūtītāja riski projektu nepabeigt noteiktā laikā un plānotā budžeta ietvaros.

JĀNEM VĒRĀ:

1) jānosaka maksimālais objektu skaits, kas dot maksimālo vērtējumu (ne vairāk kā trīs būvobjekti).

5.

KRITĒRIJU GRUPA – VADĪBAS STRUKTŪRA,
PERSONĀLA KVALIFIKĀCIJA, RISKU ANALĪZE

BŪVDARBU RISKU ANALĪZE

ĪPATSVARS: 0,5-1%

KRITĒRIJA MĒRĶI:

nodrošināt augstu būvdarbu procesu kvalitāti sarežģītos vai apjomīgos būvobjektos.

IEGUVUMI:

tieka samazināti pasūtītāja riski, kas saistās ar attiecīgo būvobjektu.

JĀNEM VĒRĀ:

- 1) pasūtītājam ir jādefinē tam zināmos iespējamos riskus;
- 2) pretendentam ir jānorāda tā apzinātos riskus, ņemot vērā tā pieredzi;
- 2) pretendents piedāvā risku novēršanas pasākumus, kuru efektivitāti vērtē ar punktiem.

**BŪVDARBU LAIKĀ PATĒRĒTAIS
ELEKTROENERĢIJAS DAUDZUMS****ĪPATSVARΣ: 0,5%****BŪVDARBU LAIKĀ IZMANTOTĀ
AUTOTRANSPORTA IZMEŠU LĪMENIS****ĪPATSVARΣ: 0,5%****KRITĒRIJA MĒRĶI:**

veicināt videi draudzīgu preču un pakalpojumu īpatsvaru tirgū.

IEGUVUMI:

tieka samazināta būvdarbu ietekme uz vidi.

JĀŅEM VĒRĀ:

1) jāizstrādā kontroles mehānisms un jānodrošina tā īstenošana.

TIEK SASNIEGTS AUGSTĀKS ĒKAS ENERGOEFEKTIVITĀTES RĀDĪTĀJS, KĀ BŪVPROJEKTĀ

ĪPATSVARS: līdz 5%

KRITĒRIJA MĒRĶI:

paaugstināt ēkas energoefektivitāti ar risinājumiem, kas iespējami būvdarbu laikā.

IEGUVUMI:

energoefektīvāka būve, zemākas uzturēšanas izmaksas ekspluatācijas laikā.

JĀNEM VĒRĀ:

- 1) jādefinē uzlabojumu jomas un maksimālās atkāpes (piemēram, gaismekļi, logi, energoefektīvas iekārtas);
- 2) jānosaka skaidra un nepārprotama kritērija izpildes pārbaudes metodika.

VIDES KRITĒRIJIEM ATBILSTOŠU BŪVIZSTRĀDĀJUMU IZMANTOŠANA

ĪPATSVARΣ: līdz 1%

KRITĒRIJA MĒRĶI:

veicināt videi draudzīgu un ilgtspējīgu būvniecību.

IEGUVUMI:

tieka samazināta būvdarbu ietekme uz vidi.

JĀNEM VĒRĀ:

- 1) skaidri jānosaka būvizstrādājumu, iekārtu veidi;
- 2) jāparedz nosacījumi, pie kuriem attiecīgais kritērijs tiek uzskatīts par izpildītu (piemēram, ekomarķējums);
- 3) jāizstrādā kontroles mehānisms un jānodrošina tā īstenošana.

BŪVDARBU ORGANIZĒŠANA

ĪPATSVARS: 1-3%

KRITĒRIJA MĒRĶI:

mazināt būvdarbu ietekmi uz vidi.

IEGUVUMI:

būvobjektā būvdarbi tiek organizēti iespējami mazāk traucējot apkārtējiem.

JĀNEM VĒRĀ:

- 1) jābūt definētām skaidrām jomām un noteikumiem, nosakot minimālās un maksimālās prasības;
- 2) jāizstrādā kontroles mehānisms un jānodrošina tā īstenošana.

VIDĒJĀ SOCIĀLĀ NODOKĻA IEMAKSA VALSTS BUDŽETĀ PAR PRETENDENTA DARBINIEKU 12 MĒNEŠU PERIODĀ

ĪPATSVARS: 5-8%

KRITĒRIJA MĒRĶI:

veicināt nodokļu nomaksu, mazināt ēnu ekonomiku, palielināt darbinieku sociālās garantijas.

IEGUVUMI:

palielinās budžeta ieņēmumi, uzlabojas sociālā vide, tiek izmantots profesionālāks personāls.

JĀNEM VĒRĀ:

- 1) aprēķinā iekļauj piesaistīto apakšuzņēmēju nodokļu nomaksu;
- 2) regulāri jāveic kritērijā ietvertā parametra izpildes kontroli.

ĪPAŠU PERSONU GRUPU NODARBINĀTĪBA

ĪPATSVARS: 0,5-2%

KRITĒRIJA MĒRĶI:

veicināt sociāli atbildīgu uzņēmējdarbību, nodrošinot personu integrāciju sabiedrībā.

IEGUVUMI:

personu grupas tiek integrētas sabiedrībā, mazinot cita atbalsta nepieciešamību.

JĀNEM VĒRĀ:

- 1) regulāri jāveic kritērijā ietvertā parametra izpildes kontroli.

STUDIJU PRAKSES IETVAROS NODARBINĀTAS PERSONAS

ĪPATSVARS: 0,5-2%

KRITĒRIJA MĒRĶI:

veicināt sociāli atbildīgu uzņēmējdarbību, uzlabot izglītības kvalitāti.

IEGUVUMI:

kvalificētāks un efektīvāks darbaspēks nākotnē.

JĀNEM VĒRĀ:

- 1) skaidri jādefinē, kad kritērijs uzskatāms par izpildītu (piemēram, nodarbināšanas ilgumu, vietu, darbu veidu).
- 2) regulāri jāveic kritērijā ietvertā parametra izpildes kontroli.

CITI ĒKAS UZLABOJUMI / INOVĀCIJAS

ĪPATSVARS: 1%

KRITĒRIJA MĒRĶI:

veicināt inovatīvu risinājumu un tehnoloģiju izmantošanu.

IEGUVUMI:

būvē tiek izmantoti jauni, efektīvāki risinājumi.

JĀNEM VĒRĀ:

- 1) jādefinē uzlabojumu jomas un robežas;
- 2) jānodrošina kontroles mehānisms.

PROJEKTĒT UN BŪVĒT KRITĒRIJI

Visi iepriekš minētie būvdarbu vērtēšanas kritēriji, attiecīgos kritērijus attiecinot arī uz būvkomersantiem un būvspeciālistiem, kas veiks projektēšanas darbus

PAPILDUS TIEK VĒRTĒTI DIVI KRITĒRIJI:

1. Komandas līdzsinējā sadarbības pieredze
2. BIM sistēmas lietošana

KRITĒRIJU GRUPA – VADĪBAS STRUKTŪRA,
PERSONĀLA KVALIFIKĀCIJA, RISKU ANALĪZE

KOMANDAS LĪDZSINĒJĀ SADARBĪBAS PIEREDZE

ĪPATSVARS: 1%

KRITĒRIJA MĒRĶI:

nodrošināt augstu projektēšanas un būvdarbu procesu kvalitāti.

IEGUVUMI:

tieka samazināts kļūdu risks, palielināta efektivitāte.

JĀNEM VĒRĀ:

- 1) vērtē atbildīgā projektētāja un apakšuzņēmēju, kā arī par projektu atbildīgo speciālistu (būvprojekta vadītājs, sadaļu vadītājs) sadarbības pieredzi;
- 2) jānodrošina, ka netiek veiktas izmaiņas.

KRITĒRIJU GRUPA – BIM

BIM (būves informācijas modelēšana) SISTĒMAS LIETOŠANA

ĪPATSVARS: 1-2%

KRITĒRIJA MĒRĶI:

uzlabot projektēšanas, būvdarbu un būves ekspluatācijas kvalitāti un efektivitāti

IEGUVUMI:

tieka samazināts klūdu risks projektēšanā, palielināta efektivitāte projektēšanā un tālākā objekta apsaimniekošanā.

JĀNEM VĒRĀ:

- 1) tiek vērtēta līdzšinējā pieredze, atbilstoši tai pakāpei, kāda ir nepieciešama konkrētā objektā;
- 2) pasūtītājam jānodrošina kvalificēts personāls, ja sistēmu paredzēt izmantot tālākā apsaimniekošanā.

PALDIES PAR UZMANĪBU

KASPARS ZEME
kaspars.zeme@mpkv.lv

LATVIJAS
BŪVUZNĒMĒJU
PARTNERĪBA

Iepirkumu uzraudzības
birojs

Latvijas Republikas
Ekonomikas ministrija

VALSTS AKCIJU SABIEDRĪBA

**VALSTS NEKUSTAMIE
ĪPAŠUMI**

MPKV
ADVOKĀTU BIROJS

SAIMNIECISKI IEPIRKUMI UN GODĪGA KONKURENCE BŪVNIECĪBĀ

Iepirkumu uzraudzības
birojs

Prakses piemēri – vērtēšanas kritēriji un izmaksas

Evija Mugina

Iepirkumu uzraudzības biroja vadītājas vietniece
Juridiskā departamenta direktore

27.10.2017.

Iepirkumu uzraudzības
birojs

Būvniecības iepirkumi

Iepirkuma līgums	2016.gads skaits	2016.gads summa	2017.gads skaits (līdz 31.08.)	2017.gads summa (līdz 31.08.)
Būvdarbi	2586 (578 procedūras)	847 milj.	1791 (571 procedūra)	593 milj.
Būvuzraudzība	173 (23 procedūras)	3 milj.	140 (21 procedūra)	2 milj.
Projektēšana	333 (72 procedūras)	10,7 milj.	190 (58 procedūras)	9,5 milj.
Metu konkurss	25	-	31	-

iepirkumu uzraudzības
birojs

Būvniecības iepirkumi

Lielākie pasūtītāji 2017.gadā

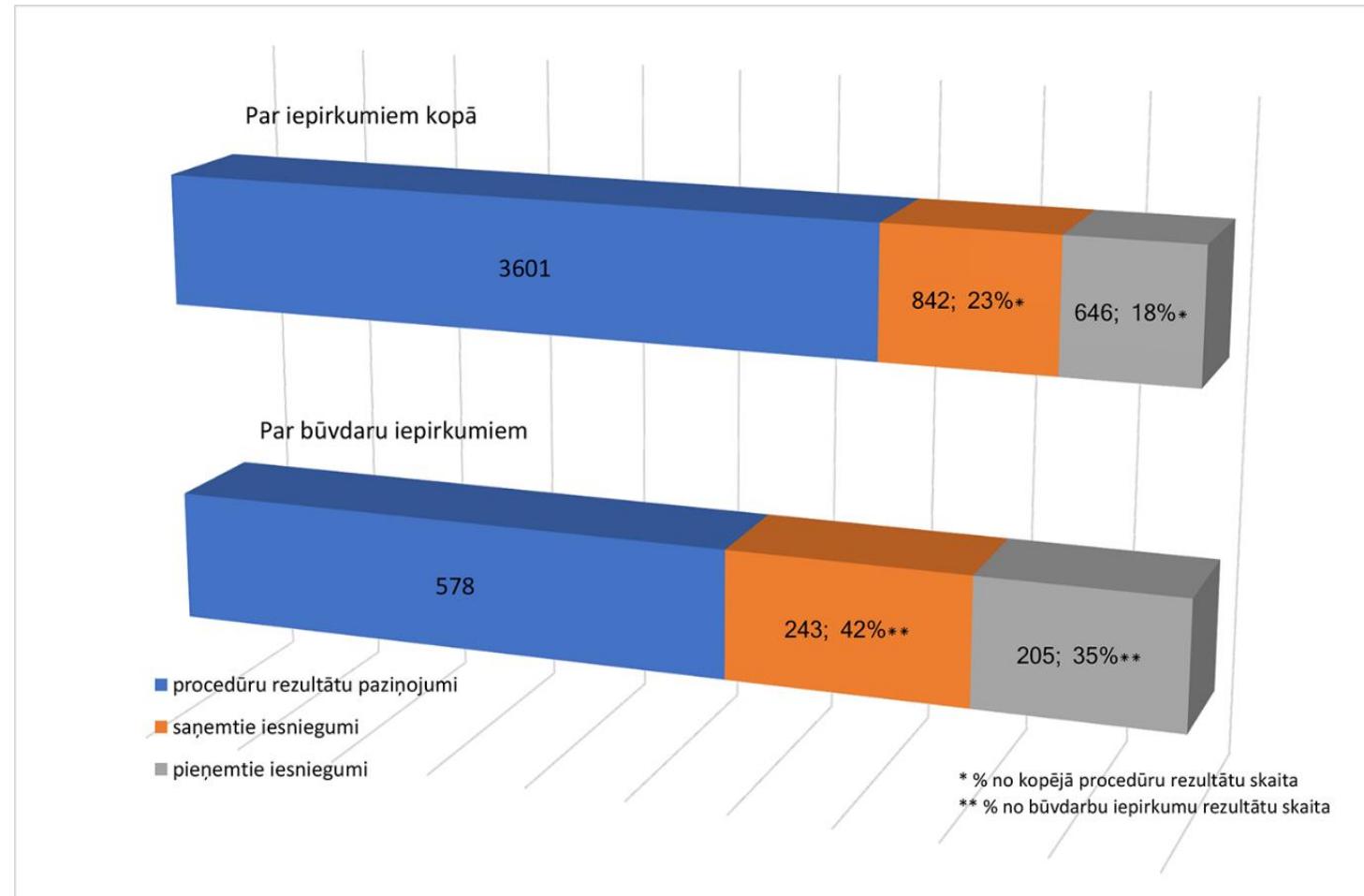
TOP 5 pēc skaita	Iepirkumu skaits	TOP 5 pēc summas	Iepirkumu summa
AS Latvijas valsts meži	132	VAS Latvijas valsts ceļi	158 milj.
VAS Latvijas valsts ceļi	68	Rīgas domes īpašuma departaments	64 milj.
VSIA Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi	62	Rēzeknes pilsētas dome	30 milj.
Rīgas domes īpašuma departaments	61	Valsts aizsardzības militāro objektu un iepirkumu centrs	29 milj.
Daugavpils pilsētas dome	57	AS Latvijas valsts meži	19 milj.

Iepirkumu uzraudzības
birojs

Sūdzības 2016.gads

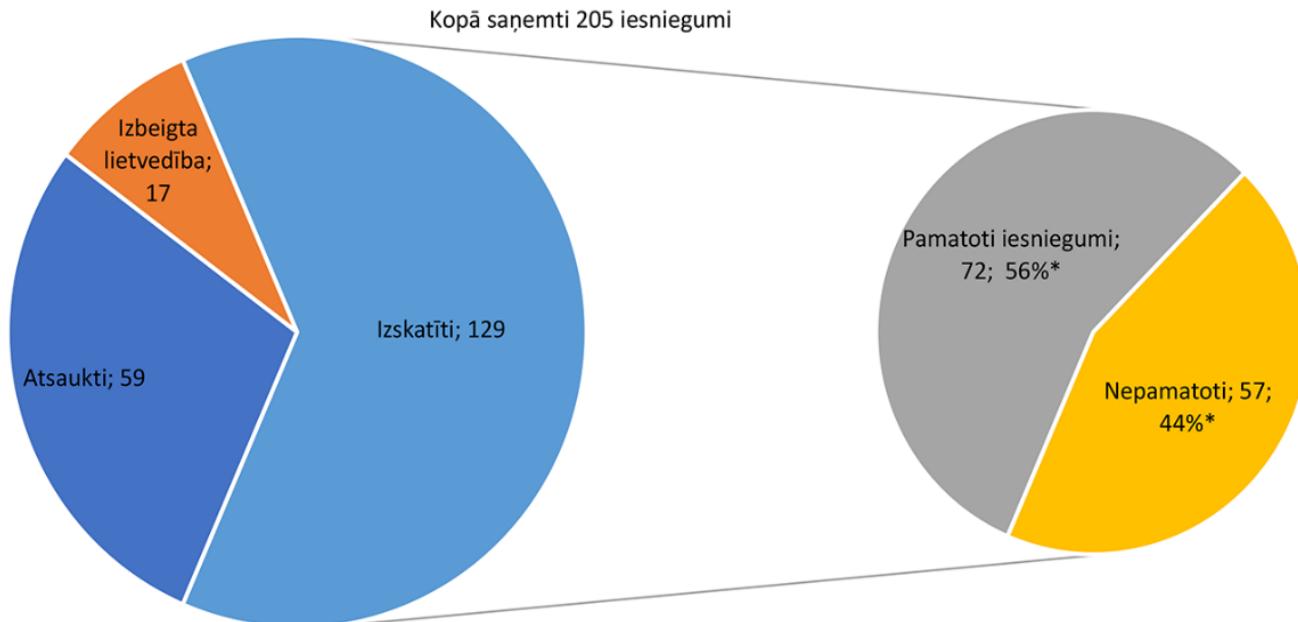
Būvdarbu iepirkumi

Iepirkumu uzraudzības
birojs

Sūdzības 2016.gads Būvdarbu iepirkumi

Vērtēšanas kritēriji

- **AT 22.02.2016. spriedums SKA-365/2016**
- Jo lielāks svars ir kādam kritērijam, jo skaidrāk definētam tam jābūt; **liela nozīme ir tam, lai visi apstākļi, ko pasūtītājs nēm vērā, un, ja iespējams, to relatīvā nozīme būtu zināma potenciālajiem pretendentiem, kad tie sagatavo savus piedāvājumus**
- Pasūtītājs vēlējās iegādāties *paaugstināta* servisa pakalpojumu, un viens no šāda pakalpojuma nodrošināšanas būtiskajiem faktoriem ir tieši tehniskais papildu aprīkojums. Tādēļ būtu sagaidāms, ka pasūtītāja skaidri definētu, kas ar to tiek saprasts
- **Esot pārāk lielai pasūtītāja rīcības brīvībai piedāvājumu vērtēšanā, konkrētajā gadījumā tiesai bija pamats saskatīt nepieļaujamu nenoteiktību konkursa nolikumā**

Vērtēšanas kritēriji

- IUB lēmums Nr.4-1.2/15-305/2
- Kritērijā „**Būvdarbu veikšanas grafiks**” cita starpā noteikts, ka laba vērtējuma (un attiecīgi 6-10 punktu) iegūšanai darbu izpildes grafikā jābūt izvērtētiem riskiem, kas saistīti ar līguma izpildi, savukārt ļoti laba vērtējuma (un attiecīgi 11-15 punktu) iegūšanai darbu izpildes grafikā jābūt norādītiem riskiem, kas saistīti ar līguma izpildi.
- **Nav skaidrs, kā jāsagatavo grafiks**, lai pasūtītājs novērtētu, ka tajā ir izvērtēti vai norādīti riski
- Kritērijā „**Būvniecības procesa risku analīze**” paredzēts vērtēt pretendenta iesniegto risku analīzi (risku identificēšanu, piedāvātos risku novēršanas un mazināšanas pasākumus).
- **Nav iespējams objektīvi izvērtēt dažādus riskus**, pretendentiem var būt atšķirīgs skatījums uz identificējamiem riskiem

Vērtēšanas kritēriji

IUB lēmums Nr.4-1.2/17-1 Būvprojekta izstrāde un autoruzraudzība

- Kritērijs „Būvniecības ieceres dokumentācijas koncepcija” - 30 punkti
- Izvērtē skices un paskaidrojuma rakstu; nav iesniegts – 0 punkti
- Izvērtējamie aspekti: 1) projektējamo struktūrvienību sasaiste ar jau izbūvēto apjomu; 2) būvniecības apjomu izbūves secība
- Vērtēšanas metodoloģija: 1) cik detalizēti norādīti konkrēti risinājumi; 2) izbūves secība un darbu organizācija – vai ir īstenojama un atbilst slimnīcas loģistikas iespējām un nosacījumiem (bez nepieciešamības būtiski pilnveidot/ daļēji jāpilnveido/ nav īstenojama- secība nav loģiska un racionāla)
- Vērtējumam jāsniedz pamatojums, bet kritērijā vērtējamie aspekti ir pietiekami skaidri definēti
- Nolikums paredz pirms piedāvājumu iesniegšanas obligātu objekta apsekošanu, kuras mērķis ir parādīt potenciālajiem pretendentiem projektējamā būvapjoma fizisko stāvokli, esošo loģistiku, slimnīcas darbības principus, nosacījumus u.tml.

Vērtēšanas kritēriji

EST 12.03.2015. spriedums C-538/13

Vai vērtēšanas kritērijs var būt piedāvājuma atbilstības nolikumā noteiktajām prasībām līmenis?

Tas, ka piedāvājums atbilst dokumentācijā noteiktajām prasībām, ir saistīts ar līguma priekšmetu

AT 13.07.2017. rīcības sēdes lēmums SKA-352/2017

Vispār piedāvājumu atbilstības prasībām līmenis var tikt izmantots kā vērtēšanas kritērijs, taču šādai vērtēšanai jābūt skaidri paredzētai nolikumā, lai visi pretendenti zinātu, ka var tikt iesniegts specifikācijām daļēji neatbilstošs piedāvājums un ka atbilstības līmenis tiks ņemts vērā piedāvājumu novērtēšanas posmā.

Tehniskais piedāvājums

AT 27.04.2017. spriedums SKA-68/2017

Projektēšanas iepirkumā prasa iesniegt skices, stāvu plānus, fasāžu risinājumus u.tml. – jāvērtē, vai visi prasītie materiāli ir samērīgi nepieciešami pasūtītāja mērķa sasniegšanai (pārbaudīt atbilstību tehniskās specifikācijas prasībām) – pārmērīga sloga uzlikšana piedāvājuma sagatavošanas procesā var novest pie konkurences samazinājuma; ne katrs piegādātājs ir gatavs novirzīt būtiskus resursus piedāvājuma sagatavošanā, ja tā radošais ieguldījums saturiski netiek vērtēts un salīdzināts.

Vērtēšanas kritēriji

- **EST 26.03.2015. spriedums C-601/13**
- ja ir intelektuāli un konsultatīvie pakalpojumi un tiek piedāvāta īpaša grupa līguma izpildei, direktīvai nav pretrunā tas, ka līgumslēdzēja iestāde nosaka kritēriju, kas lauj izvērtēt grupu, kuras pretendenti īpaši piedāvā šī līguma izpildei, kvalitāti, nemit vērā grupas sastāvu, kā arī tās locekļu pieredzi un darba gaitas

IUB lēmums Nr.4-1.2/16-359

vērtēšanas kritērijs „**Projekta komandas sadarbības pieredze**” – paredz vērtēt projekta komandu ar kopīgu speciālistu pieredzi projektu realizācijā – vērtē komandu ar lielāko speciālistu īpatsvaru, kam ir kopīga sadarbība projektos (0-10)

Iepirkumu uzraudzības
birojs

Sociālais kritērijs

Piemērošana praksē

Piemērs – studiju prakses ietvaros nodarbināto skaits

!!! Svarīgi

- 1) Saistīts ar līguma izpildi - tikai attiecībā uz konkrētā līguma izpildi
- 2) Skaidri definēts – kas uzskatāms par studiju praksi
- 3) Objektīvi izvērtējums/nediskriminējošs - pierādījumi solījumam
- 4) Līguma izpildes nosacījums – kontroles mehānisms/ sekas

Sociālais kritērijs

S1 Kritērijs - studiju prakses ietvaros nodarbināto personu skaits pēdējo 12 mēnešu laikā. Par studiju prakses ietvaros nodarbināto personu tiks uzskatīta persona, kas studiju prakses ietvaros tika nodarbināta pie pretendenta nepārtraukti ne mazāk kā 1 mēnesi pēdējo 12 mēnešu laikā un attiecībā uz kuru tika noslēgts studiju prakses līgums.

S1 īpatsvars = 2

Līguma projekts

4.16. Izpildītājam jānodrošina, lai iepirkuma līguma izpildes laikā pie Pasūtītāja studiju prakses ietvaros nodarbināto personu skaits nesamazinātos vairāk kā par 1.

4.17. Reizi pusgadā Izpildītājam iesniegt pasūtītājam dokumentus, kas pierāda 4.16.punkta izpildi.

6.11. Ja Izpildītājs nav nodrošinājis 4.16.punktā noteiktā pienākuma izpildi, jāmaksā līgumsods 1000 euro.

Sociālais kritērijs

S1 Kritērijs - studiju prakses ietvaros nodarbināto personu skaits iepirkuma līgumā. Par studiju prakses ietvaros nodarbināto personu tiks uzskatīta persona, kas studiju prakses ietvaros tieka nodarbināta iepirkuma līgumā nepārtraukti ne mazāk kā 1 mēnesi un attiecībā uz kuru noslēgts trīspusējais studiju prakses līgums.

S1 īpatsvars = X.

Piedāvājumā sniedz informāciju un dokumentus: a) par nodarbinātām personām iepriekšējo 12 mēnešu laikā; **vai** b) līgumu par prakses nodrošināšanu līguma izpildes laikā.

Līguma projekts

4.16. jānodrošina, lai līguma izpildē studiju prakses ietvaros nodarbināto personu skaits nesamazinātos vairāk kā par 1.

4.17. [cik bieži?] Izpildītājam jāiesniedz pasūtītājam dokumentus, kas pierāda 4.16.punkta izpildi.

6.11. Ja Izpildītājs nav nodrošinājis 4.16.punktā noteiktā pienākuma izpildi, jāmaksā līgumsods [cik? kad?]. Ja Izpildītājs nav nodrošinājis 4.17.punkta izpildi [...].

Speciālista pieredze

- AT 27.02.2017. spriedums SKA-16/2017
- Līgums par ielu infrastruktūras izbūvi; strīds par prasības interpretāciju
- Nolikumā noteikta prasība pretendenta piedāvātajam ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu būvdarbu vadītājam „pieredze vismaz 2 ielu/ceļu izbūves/ rekonstrukcijas būvdarbu līgumos un 1 līguma ietvaros veikta lietus kanalizācijas tīklu izbūve”
- AT piekrīt birojam, ka minētajam būvdarbu vadītājam ir jābūt guvušam pieredzi tieši tādos līgumos, kas noslēgti par ielu/ceļu būvniecību. Gan prasības formulējums, gan uzsverošais pasvītrojums objektīvi ļauj saprast, kāda pieredze tiek prasīta.
- Tas, ka pasūtītājs sākotnēji akceptēja pieteicēja piedāvājumu, bet vēlāk atzina to par neatbilstošu, norāda nevis uz to, ka prasība būtu neskaidra, bet uz to, ka pasūtītājs, vērtējot piedāvājumus pirmoreiz, nepamatoti atkāpies no paša formulētās prasības

Izmaksu kritēriji

AT 06.11.2014. spriedums SKA-681/2014

Atsevišķi vērtēšanas kritēriji: (i) būvdarbu cena; (ii) iekārtu un inženiersistēmu apkopes izmaksas 3 gadu periodā

iekārtu apkopei nepieciešamās detaļas pretendents iegādājies kopā ar pašām iekārtām, kas iekļautas būvdarbu cenā - ja šādas izmaksas pretendentam rodas, tās ir jānorāda atsevišķi.

Tādējādi piedāvājumu salīdzināšanā ir svarīgi, ka pretendents uzrādītu visas faktiskās izmaksas. Veids, kā iegādāti iekārtu apkalpošanai nepieciešamie materiāli (komplektā ar pašu iekārtu vai atsevišķi), nevar būt par pamatu izmaksu atšķirīgai uzrādīšanai piedāvājumā

Iepirkumu uzraudzības
birojs

Izmaksu kritēriji

- AT 10.03.2017. spriedums SKA-36/2017
- Ja rezerves daļu izmaksas iekļautas iekārtu komplekta cenā (kā iekārtu cenas komponentes) un būtu konstatējams, ka pretendentam šādas izmaksas būtu (kā daļa no samaksātās iekārtas cenas), tad šāds piedāvājums neatbilstu nolikuma prasībām, jo izmaksas nebūtu norādītas pie iekārtu apkopes izmaksām
- savukārt, ja rezerves daļas ir iekļautas iekārtu komplektā bez maksas (kā bonus), tad šādas izmaksas pretendentam nerastos un nebūtu jānorāda neeksistējošas izmaksas.
- Nav izvērtēti pierādījumi, vai šādas izmaksas pretendentam faktiski būtu vai nebūtu

Izmaksu kritēriji

- AT 22.02.2016. spriedums lietā SKA-138/2016
- Pretendents piedāvājumā kā iekārtu un inženiersistēmu apkopes izmaksas gadā norāda kā 25 900 LVL, kā arī norādīta atlaidē 25 899,67 LVL un piedāvājums apkopes izmaksām gadā 0,33 LVL
- Ar izmaksām domātas izmaksas pasūtītājam, nevis faktiskās izmaksas
- Tas, ka pretendenta faktiskās izmaksas ir daudzkārt lielākas par piedāvāto cenu, nevar būt par pamatu piedāvājumu salīdzināšanā ķemt vērā šīs izmaksas, nevis piedāvāto cenu ar atlaidi
- Piedāvātās cenas ar atlaidi ķemšana vērā pati par sevi nekādi nevar piespiest pasūtītāju akceptēt nepamatoti lētu piedāvājumu. Nepamato ti lēta piedāvājuma izvērtējumā var tikt ķemtas vērā pakalpojuma faktiskās izmaksas

Metu konkurss

- IUB lēmums 4-1.2/16-233/2
- Metu konkurss satur darba uzdevumu ar detalizētām prasībām, iesniedzamo dokumentu uzskaitījumu, t.sk. telpu kopējā platība nedrīkst pārsniegt 6655 kv.m. (nolikumā norādīts, ka darbs netiks vērtēts)
- Apstrīd, ka metu konkursa uzvarētājs nav iesniedzis visus dokumentus un neatbilst vairākām prasībām, t.sk. platībai
- Žūrijas komisijai, piešķirot metam punktus, ir jāvērtē, vai neatbilstības ietekmē kādā no vērtēšanas kritērijiem piešķiramo punktu skaitu. Uz metu konkursu ir attiecināms īpašs tiesiskais režīms
- Telpu platība netiek pārsniegta (pasūtītājs vislabāk saprot, kas ieskaitāms kopējā platībā, un žūrijas komisijas kompetencē ir novērtēt, vai metā paredzētā platība ir atbilstoša un vai to ir iespējams samazināt, ja nepieciešams – ART 21.10.2016. lēmums Nr.A420295116

Iepirkumu uzraudzības
birojs

Aritmētiskās kļūdas

- **AT 07.10.2014. rīcības sēdes lēmums SKA-965/2014**
- Pēc piedāvājumu atvēršanas ir pieļaujams labot acīmredzamas kļūdas, taču to drīkst darīt tikai tad, ja minētās kļūdas labošanas process un rezultāts nepārkāpj PIL 2.pantu. Izlemjot, vai labot acīmredzamas kļūdas piedāvājumā, pasūtītājam bija jāpārliecinās, ka pieļauto kļūdu var labot tikai vienā konkrētā veidā

Iepirkumu uzraudzības
birojs

Aritmētiskās kļūdas

•IUB lēmums 4-2.2/14-14

Lokālās tāmes izmaksas kopā	100 000
Virsizdevumi (3%)	3000
Peļņa (3%)	1000
sociālais nodoklis	2500
Pavisam kopā	106 500

lepkum uzraudzības
birojs

Tehniskās kļūdas

- IUB lēmums Nr.4-1.2/14-354

Iesniedzēja piedāvājumā atsevišķās tāmju pozīcijās otrs skaitlis aiz komata ir noapaļots līdz veselam desmitam, piemēram, lokālās tāmes 1-2 pozīcijā Nr.5 Iesniedzēja piedāvājumā norādītais apjoms ir 2,50 kub.m., savukārt Konkursa nolikumā paredzētais apjoms šajā pozīcijā ir 2,48 kub.m.)

Nepamatoi lēts piedāvājums

AT 15.05.2014. spriedums SKA-24/2014

Pasūtītājam ir plaša rīcības novērtējuma brīvība jautājumā par tāda piedāvājuma akceptēšanu, kas varētu šķist nepamatoti lēts; pirms lēmuma par piedāvājuma noraidīšanu pieņemšanas ir jāpārbauda, kā piedāvātā cena tiek pamatota

AT 23.04.2014. spriedums SKA-78/2014

Pienākums pārbaudīt piedāvājuma nopietnību rodas, ja pastāv šaubas par tā uzticamību; gadījumā, ja pasūtītājam piedāvājums nešķiet nepamatoti lēts, PIL 48.panta noteikumi nav piemērojami
Minētā tiesību norma nav paredzēta, lai testētu, vai iesniegtais piedāvājums ir nepamatoti lēts; pretējā gadījumā pasūtītājam vajadzētu testēt visus piedāvājumus, prasot sniegt paskaidrojumus par būtiskajiem nosacījumiem

Nepamatoti lēts piedāvājums

- **AT 18.12.2015. rīcības sēdes lēmums lietā SKA-574/2015**
- Vispārīgi ir pieļaujams kādas izmaksas segt pašam pretendentam (ja pretendents šādu cenas modeli piedāvā). Tas, ka nolikums to neparedzēja nevar būt par pamatu piedāvājuma noraidīšanai
- Pretendenta uzdevums ir norādīt, cik katra pozīcija maksās pasūtītājam, nevis izmaksas, kas radīsies pretendentam

lepkum uzraudzības
birojs

Izmaksas

- **AT 08.05.2017. rīcības sēdes lēmums SKA-850/2017**
- Nenot vērā formu, kādā pretendentiem bija jāsagatavo tehniskais un finanšu piedāvājums, ir acīmredzams, ka pretendentiem bija atsevišķi jānorāda cena katrai izmaksu pozīcijai, kā arī cena jāiekļauj kopējā līguma vērtībā
- Lai arī preču numerācijā bija ieviesusies klūda, ikvienam pretendentam, kas ar pienācīgu rūpību bija izpētījis nolikumu, bija saprotams, kādas preces kādā daudzumā pasūtītājs vēlas iegādāties.
- Lai gan pretendents piedāvājumā ir norādījis aprakstu attiecībā uz abām strīdus preču pozīcijām (un apraksts ir identisks), tomēr cena ir norādīta tikai vienai preču pozīcijai, un nav konstatējams, ka pretendenta norādītā cena aptvertu abas preču pozīcijas. Trūkstošās vienas preču pozīcijas cenas norādīšana piedāvājuma papildināšanas ietvaros novestu pie piedāvājuma grozīšanas, kas nav pieļaujams, līdz ar to pasūtītājam nebija jālūdz pretendentam papildināt piedāvājumu, norādot trūkstošo cenu

lepirkumu uzraudzības
birojs

Paldies par uzmanību!

evija.mugina@iub.gov.lv

LATVIJAS
BŪVUZNĒMĒJU
PARTNERĪBA

Iepirkumu uzraudzības
birojs

Latvijas Republikas
Ekonomikas ministrija

VALSTS AKCIJU SABIEDRĪBA

**VALSTS NEKUSTAMIE
ĪPAŠUMI**

MPKV
ADVOKĀTU BIROJS

SAIMNIECISKI IEPIRKUMI UN GODĪGA KONKURENCE BŪVNIECĪBĀ

Ekonomikas ministrija

Būvniecības nozares politikas aktualitātes

Edmunds Valantis
Valsts sekretāra vietnieks

27.10.2017.

Ekonomikas ministrija

Paveiktais iepriekšējā gadā

- Izstrādāta Būvniecības nozares attīstības stratēģija 2017. – 2024. gadam
- Ieviesta Elektroniskās darba laika uzskaitē
- Veikti motivējoši pasākumi ģenerālvienošanās noslēgšanai
- Pilnveidots Būvniecības likums
- Pielāgots regulējums koka ēku būvniecības veicināšanai
- Modernizēti būvnormatīvi:
 - LBN 221-15 “Ēku iekšējais ūdensvads un kanalizācija”
 - LBN 222-15 “Ūdensapgādes būves”
 - LBN 223-15 “Kanalizācijas būves”
- Stiprināta EM kapacitāte būvniecības jomā

Ekonomikas ministrija

Paveiktais

Elektroniskās darba laika uzskaites ieviešana:

- Grozījumi likumā «Par nodokļiem un nodevām» (01.07.17.):
 - elektroniskās darba laika uzskaites ieviešana objektos (virs 1 milj. EUR) ar 2017. gada 1.oktobri;
 - centralizētās datu bāzes ieviešana ar 2019. gada 1. janvāri;
- Informatīvais ziņojums «Par vienotās elektroniskās darba laika uzskaites datubāzes turētāju» (MK 22.08.17.):
 - vienotās datu bāzes izveidošana un uzturēšana ar deleģēšanas līgumu tiek nodota biedrībai «Latvijas Būvuzņēmēju partnerība»

Paveiktais

Atbalsts ģenerālvienošanās noslēgšanai būvniecības nozarē:

- Ģenerālvienošanās noslēgšanas procesa atvieglošana:
 - ✓ Grozījumi Darba likumā, vienkāršojot kārtību un precizējot regulējumu attiecībā uz ģenerālvienošanās noslēgšanu:
 - samazināts pārstāvības slieksnis no 60% uz vairāk nekā 50% no nozares kopējo apgrozījumu veidojošiem uzņēmumiem;
 - noteikts, ka nozares apgrozījuma aprēķināšanai izmanto CSP datus;
 - noteikta ģenerālvienošanās spēkā stāšanas kārtība.
- Pasākumu ieviešana, kas motivētu uzņēmējus noslēgt ģenerālvienošanos:
 - grozījumi Būvkomersantu reģistrācijas noteikumos, paredzot 50% atvieglojumu būvkomersantu nodevai būvuzņēmējiem, kas parakstīs ģenerālvienošanos vai pievienosies tai.

Ekonomikas ministrija

Paveiktais:

Būvniecības likuma grozījumi:

- Būvnormatīvu tehniskās prasības ir piemērojamas attiecībā uz atjaunojamo, pārbūvējamo, restaurējamo un konservējamo daļu.
- Atjaunošanas, pārbūves vai restaurācijas gadījumā būvniecības dokumentos atkāpes no būvnormatīvu tehniskajām prasībām (izņemot atkāpes no mehāniskās stiprības un stabilitātes prasībām) ir pieļaujamas, ciktāl tās nepasliktina būves esošo stāvokli
- Izmaiņas būves novietojumā, būvapjomā un fasādes risinājumā pieļaujamas pēc to saskaņošanas ar būvvaldi. Ar izmaiņām var paredzēt arī būvprojektā minimālajā sastāvā vai būvprojektā neparedzētus pirmās vai otrās grupas inženierbūvju, pirmās grupas ēkas vai otrās grupas palīgēkas būvdarbus.
- paredz elektronisku būvniecības ieceres dokumentu saskaņošanu būvniecības informācijas sistēmā.

Ekonomikas ministrija

Būvniecības nozares attīstības stratēģija 2017. – 2024. gadam

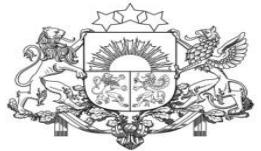
Nr.	Mērķis	Rezultatīvie radītāji līdz 2024
1.	Panākt vienmērīgu būvniecības nozares apgrozījumu pieaugums	3 miljardi Eur gadā (nozares pašu spēkiem veiktie būvdarbi)
2.	Kāpināt nozares produktivitāti	LV ir starp TOP 10 produktīvākajām ES dalībvalstīm būvniecībā. (>50tūkst. Eur/gadā)
3.	Uzlabot būvniecības pakalpojumu kvalitāti un veidot vienotu kvalitātes mērījumu sistēmu	Ieviesta vienota būvniecības kvalitātes novērtēšanas sistēma un pozitīva būvniecības procesa dalībnieku apmierinātība ar pakalpojumiem un būvēm
4.	Gudri speciālisti	Vidējais eksāmenu rezultātu un apmierinātības rādītājs >80%
5.	Efektīvi būvniecības procesi	2x ātrāki termiņi dokumentu skaņošana no būvniecības ieceres līdz objekta nodošanai ekspluatācijā

Ekonomikas ministrija

Būvniecības nozares sadarbības memorands

Nr.	Mērķis	Rezultatīvie radītāji uz 2019.gada sākumu
1.	Samazināt ēnu ekonomiku būvniecībā	Samazināt ēnas ekonomikas īpatsvaru par 50% salīdzinājumā 2015.gadu
2.	Palielināt būvniecības tirgu	20% pieaugums salīdzinājumā 2015.gadu
3.	Kāpināt eksporta apjomu	20% pieaugums salīdzinājumā 2015.gadu

Ekonomikas ministrija

Prioritārie pasākumi

- Elektroniskās darba laika uzskaites ieviešana būvlaukumā;
- Atbalsts nozarei ģenerālvienošanās noslēgšanai par minimālajiem atalgojuma līmeniem būvniecības profesijās;
- Tipveida līgumu izstrāde un pieņemšana;
- Būvniecības likuma pilnveidošana attiecībā uz:
 - atbildību būvniecības procesa dalībniekiem,
 - vietējās pašvaldības būvvaldēm
 - Būvniecības valsts kontroles biroja kompetenci
 - apdrošināšanas sistēmas pārskatīšana

Darāmais:

Elektroniskās darba laika uzskaitē:

- MK noteikumi par vienotās elektroniskās darba laika uzskaites datu bāzes tehniskajām prasībām, datu apmaiņas noteikumiem un kārtību, kā arī kārtību un apjomu, kādā elektroniskās darba laika uzskaites sistēmas dati sniedzami vienotās darba laika uzskaites datu bāzes turētājam;
- Grozījumus Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā attiecībā uz administratīvo sodu ieviešanu par elektroniskās darba laika uzskaites sistēmas neieviešanu būvlaukumā;
- Rosināt grozījumus likumā, lai atteiktos no elektroniskās laika uzskaites piegādātājiem objektā, kā arī precīzāk definēt objektus, kuros veicama elektroniskā darba laika uzskaitē

Darāmais:

Ģenerālvienošanās noslēgšana:

- Grozījumi Darba likumā - tiesības ar ģenerālvienošanos noteikt atšķirīgu samaksas kārtību par virsstundām un darbu svētku dienās, ar nosacījumu, ja ar ģenerālvienošanos tiek būtiski palielināts minimālais atalgojuma līmenis nozarē
- Uzsākt diskusiju par grozījumiem likumā par Iedzīvotāju ienākuma nodokli, paredzot, ka no maksātāja ienākumiem, par kuriem maksā algas nodokli, izslēdz darba devēja apmaksātos darbinieka ēdināšanas, medicīnas, izglītības un transporta izdevumus, kas kalendārā gadā ir nodarbināts uz pilnu slodzi, ja darba devējs ir noslēdzis ģenerālvienošanos Darba likuma 18.panta ceturtajā dalas kārtībā, vai arī pievienojies pēc tās noslēgšanas, un ja tiek izpildīti 8.panta 15.dalas 2.-6.punkta nosacījumi, un netiek pārsniegti šādi izmaksas limiti gadā:
 - 1) ēdināšana 480 euro (ja darba devēja apmaksātie darba koplīgumā noteiktie visu darbinieku ēdināšanas izdevumi nepārsniedz piecus procentus no darba devēja gada kopējā bruto algu fonda);
 - 2) veselības apdrošināšana 700 euro;
 - 3) izglītība 2000 euro;
 - 4) transporta izdevumi 480 euro;
 - 5) ēku atjaunošanas un pārbūves izdevumi 50% apmērā līdz 2000 EUR.

Ekonomikas ministrija

Darāmais:

Tipveida līgumu izstrāde EM (31.12.2017):

MK noteikumu projektu attiecībā uz līgumu nosacījumiem un to saturu:

- ✓ projektēšanas pakalpojumu sniegšanu;
- ✓ būvprojekta ekspertīzes pakalpojuma sniegšanu;
- ✓ būvdarbu veikšanu;
- ✓ būvuzraudzību.

Ministru kabineta noteikumi noteiks nosacījumus, kas būs iekļaujami visos līgumos, ko slēgs pasūtītāji publiskā iepirkuma ietvaros:

- ✓ Līgumu grozīšanas nosacījumi un kārtība
- ✓ Vienošanās par papildus darbiem, noslēgšanas nosacījumi un kārtība
- ✓ Darbu pieņemšanas – nodošanas kārtība
- ✓ Defektu un trūkumu pieteikšanas kārtība
- ✓ Samaksas kārtība

Ekonomikas ministrija

Darāmais:

Regulējuma pilnveidošana attiecībā uz atbildību būvniecības procesa

- EM vadītā darba grupa ir izstrādājusi grozījumus Būvniecības likumā attiecībā uz:
 - pasūtītāja atbildības stiprināšanu;
 - striktu atbildības sadalījumu starp būvniecības procesa dalībniekiem (būvprojekta izstrādātājs, būvprojekta ekspertīzes veicējs, būvdarbu veicējs, būvuzraudzības veicējs);
 - būvvaldes kompetenci.

Darāmais:

- Apdrošināšanas modeļa izstrāde. Jāizveido apdrošināšanas modelis, kas nodrošinātu efektīvu risku mazināšanas un zaudējumu atlīdzināšanas mehānismu gan attiecībā uz pašu pasūtītāju, gan attiecībā uz 3.personām
- Grozījumi Būvniecības likumā attiecībā uz apdrošināšanas modeli (EM, 01.04.2018.)

Ekonomikas ministrija

Regulējuma pilnveidošana attiecībā uz atbildību būvniecības procesa

Civiltiesiskā atbildība tiek nodalīta no krimināltiesiskās, administratīvās un profesionālās -

- civiltiesiskā atbildība (pret trešajam personām un par nodarītajiem zaudējumiem) ir pakalpojuma sniedzējam
- profesionālā atbildība (sertifikāta zaudēšana) – sertificētām būvspeciālistam
- administratīvā, krimināltiesiskā – pakalpojuma sniedzējam un sertificētām būvspeciālistam

Ekonomikas ministrija

Regulējuma pilnveidošana attiecībā uz atbildību būvniecības procesa

- Būvprojekta izstrādātājs nodrošina būvprojekta atbilstību būvniecības ierosinātāja un normatīvo aktu prasībām
- Būvdarbu veicējs nodrošina būvdarbu rezultātā tapušās būves vai tās daļas atbilstību būvprojektam, kā arī atbild par atbilstošu būvizstrādājumu un to iestrādes tehnoloģiju izvēli
- Būvuzraudzības veicējs nodrošina būvniecības ierosinātāja likumīgo interešu pārstāvību būvdarbos, tai skaitā visa būvdarbu procesa uzraudzību kopumā un ikvienu būvuzraudzības plānā noteiktā posma kontroli;
- Būvekspertīzes veicējs atbild par ekspertīzes atzinuma saturu un tajā ietverto secinājumu pamatotību ekspertīzes uzdevuma ietvaros

Ekonomikas ministrija

Citi EM kompetencē veicamie darbi būvniecības jomā līdz 2018. gada nogalei

Ekonomikas ministrija

Citi EM kompetencē veicamie darbi būvniecības jomā līdz 2018. gada nogalei

- Būvniecības informācijas sistēmas pilnveidošana pārejai uz elektronisku būvprojektu apstiprināšanu
- Mazināt birokrātisko slogu būvniecības regulējumā, mazinot būvprojektu izskatīšanas termiņu par 50%
- Būvspeciālistu sertificēšanas nosacījumu pilnveidošana
- Sistēmiska Latvijas būvnormatīvu modernizēšana
- Būvizstrādājumu tirgus uzraudzības kārtība (prasības tērauda stiegrojumam)

Ekonomikas ministrija

Būvniecības informācijas sistēmas pilnveidošana pārejai uz elektronisku būvprojektu apstiprināšanu

Vīzija:

- Izveidot BIS par lietotājiem draudzīgu informācijas sistēmu
- Pilnībā digitāla būvniecības procesa pārvaldība – iecere, būvniecība, ekspluatācija
- Visi uz būvi attiecināmie dati vienuviet – «digitālais būves dokumentu plaukts»

Sasniedzamie rezultāti pēc BIS otrās kārtas ieviešanas:

- ~60 tūkstoši būvniecības dokumentu gadā
- Pilna informācija par būvju dzīves ciklu
- 90% pieprasījumu tiek noformēti elektroniski

Ekonomikas ministrija

Mazināt birokrātisko slogu būvniecības regulējumā – Vispārīgie būvnoteikumi

Paredzētie grozījumi:

- Pārskatīt nosacījumus inženiertīklu īpašnieku un transportbūvju īpašnieku tehnisko noteikumu izdošanai un saskaņošanai, kā arī ieviest «klusēšana - piekrišana» princips
- Būvprojektu ekspertīzes apjoms noteikt atbilstoši mērkim
- Drošības veicināšanai II grupas būvēm - noteikt «4 acu» princips
- Pagarināts termiņš būvprojekta izstrādei un būvdarbu uzsākšanai
- Pārskatīt būvspeciālistu profesionālos pienākumus un juridiskās personas pienākumus
- Ļaut darbu veikt būvinspektoriem ārpus savas uzraudzītās teritorijas
- Precizēt dalījumu grupās
- Būvuzraudzībai var piesaistīt savus specialistus

Ekonomikas ministrija

Būvspecialistu sertificēšanas nosacījumu pilnveidošana

Paredzētie grozījumi:

- Noņemam nesamērīgas prasības sertifikāta saglabāšanai (*neprasa 3 gadus pieredzi 5 gadu laikā – ja nav prakse, tad ir kompetences pārbaude*);
- Sertifikāta piešķiršana balstoties uz minimālo praktiskā darba pieredzes apguves programmu
- Skaidrāk noteikti pārkāpumi un soda apmēri
- Atvieglota procedūra uz būvprojektu ekspertīzēm
- Publiski uzrādāma specialistu pieredze
- Standartu pieejamība kā obligāta prasība

Ekonomikas ministrija

Būvnormatīvu modernizēšana

Modernizētas energoefektivitātes prasības :

- LBN 002-15 Ēku norobežojošo konstrukciju siltumtehnika
- LBN 003-15 Būvklimatoloģija
- LBN 231-15 Dzīvojamo un publisko ēku apkure un ventilācija

Modernizētas projektēšanas prasības ēkām:

- LBN 208-15 Publiskas būves
- LBN 211-15 Dzīvojamās ēkas
- LBN 005-15 Inženierizpētes noteikumi būvniecībā;
- LBN 501-15 Būvīzmaksu noteikšanas kārtība

Ekonomikas ministrija

Paldies!

Ekonomikas ministrija

Adrese: Brīvības iela 55, Rīga, LV-1519

Tālrunis: +371 6 7013 100

Fakss: +371 6 7280 882

E-pasts: pasts@em.gov.lv

Mājaslapa: www.em.gov.lv

Twitter: @EM_gov_lv, @siltinam

Youtube: <http://www.youtube.com/ekonomikasministrija>

Facebook: <http://www.facebook.com/atbalstsuznemejiem>

LATVIJAS
BŪVUZNĒMĒJU
PARTNERĪBA

Iepirkumu uzraudzības
birojs

Latvijas Republikas
Ekonomikas ministrija

VALSTS AKCIJU SABIEDRĪBA

**VALSTS NEKUSTAMIE
ĪPAŠUMI**

MPKV
ADVOKĀTU BIROJS

SAIMNIECISKI IEPIRKUMI UN GODĪGA KONKURENCE BŪVNIECĪBĀ

MPKV
ADVOKĀTU BIROJS

**Rokasgrāmatas projekts
«projektēt un būvēt» apvienoto
iepirkumu veikšanai**

**Rokasgrāmatas projekts
«projektēt un būvēt» apvienoto iepirkumu veikšanai**

**Latvijas Būvuzņēmēju partnerība ir izstrādājusi
Rokasgrāmatas projektu
«projektēt un būvēt» apvienoto iepirkumu veikšanai**

**Rokasgrāmatas projekts ir publicēt
Latvijas Būvuzņēmēju partnerības
mājas lapā <http://www.latvijasbuvnieki.lv/>**

Visi interesenti tiek aicināti izteikt savus priekšlikumus !

Kāpēc ir izstrādātas Rokasgrāmatas projekts «projektēt un būvēt» apvienoto iepirkumu veikšanai?

Jaunais Publisko iepirkumu likums – uzsvars uz saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu

Eiropas Parlamenta un **Padomes direktīva Nr. 2014/24/ES «Par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK.2004/18/EK».**

Publisko iepirkumu likums (PIL), kas stājās spēkā 2017. gada 1. martā

„Saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma”
kā prioritāra principa ieviešana, piešķirto līguma slēgšanas tiesības

to nosaka izmantojot cenu vai **izmaksas**,
piemērojot efektivitātes pieeju (piemēram, vērtējot **aprites cikla izmaksas**)
un ar iepirkuma līguma priekšmetu saistītus **kvalitātes kritērijus**.

Kāpēc ir izstrādātas Rokasgrāmatas projekts «projektēt un būvēt» apvienoto iepirkumu veikšanai?

Lai atvieglotu jaunā regulējuma ieviešanu, **Latvijas Būvuzņēmēju partnerība** sadarbībā ar Iepirkumu uzraudzības biroju, Latvijas Arhitektu Savienību, VAS „Valsts nekustamie īpašumi” un zvērinātu advokātu biroju „MPKV” 2017.gada aprīlī izstrādāja šādas vadlīnijas:

- 1) Saimnieciskā izdevīguma vērtēšanas metodoloģija būvdarbu iepirkumos;**
- 2) Saimnieciskā izdevīguma vērtēšanas metodoloģija apvienotajos projektēšanas un būvdarbu (*Design & build*) iepirkumos.**

Tieši apvienotajos projektēšanas un būvdarbu iepirkumos ir iespējams vispilnīgāk īstenot direktīvas Nr. 2014/24/ES ieviestos jaunievedumus, proti, saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu principu, piemērojot aprites cikla izmaksu metodi.

Apvienoto projektēšanas un būvdarbu iepirkumu veikšana Latvijā ir retums, kaut gan Rietumvalstīs, īpaši ASV, šādu **apvienoto iepirkumu veikšana klūst arvien izplatītāka**.

Lai iedrošinātu pasūtītājus izvēlēties apvienotos projektēšanas un būvdarbu iepirkumus un atvieglotu pasūtītājiem to sagatavošanu, Latvijas Būvuzņēmēju partnerība nolēma izstrādāt Rokasgrāmatu «projektēt un būvēt» apvienoto iepirkumu veikšanai.

P&B priekšrocības un trūkumi

„Projektēt-iepirkt-būvēt” (PIB, angļu valodā - *Design-bid-build, DBB*)

Tradicionālajai iepirkuma procedūrai, kur **sākotnēji tiek izstrādāts būvprojekts, bet pēc tam tiek veikts būvdarbu iepirkums.**

„Projektēt un būvēt” (P&B, angļu valodā - *Design-build, DB*)

Būvniečbas veids, kurā par projektēšanu un būvdarbiem **ir atbildīga viena persona**, parasti būvkomersants (būvdarbu veicējs), turpmāk arī ērtības labad saukts par Uzņēmēju.

Šādā gadījumā projektēšanu un būvdarbus **iepērk vienlaikus no vienas personas.**

Tas **mazina riskus**, kas saistīti ar projektētāja, būvdarbu veicēja un pasūtītāja strīdiem.

Kā viena no būtiskākām P&B priekšrocībām ir ievērojami **īsāks būvniecības laiks.**

P&B priekšrocības un trūkumi

P&B vēsturiskā skatījumā

P&B strauji kļūst populārs pēc šīs metodes atgriešanās kopš 20. gadsimta 80.gadiem.

Piemēram, tādās valstīs kā **Apvienotā Karaliste un ASV**, tās izmantošanas apmērs ir būtiski audzis gan publiskajā, gan privātajā sektorā.

Savā ziņā **P&B** ir „atgriešanās pie saknēm”, kad par visu būvniecības procesu bija **atbildīga viena persona - būvmeistars (angļu. val. – master builder)**, salīdzinājumam, vārds – arhitekts - radies no grieķu valodas (arkhi-, galvenais + tekton, būvnieks), tas ir galvenais būvnieks, jeb būvmeistars.

PIB vēsturiskā skatījumā ir samērā jauna parādība. Duālistiskā pieeja būvniecības procesam, kad projektēšana (arhitekta darbs) tiek nodalīta no būvdarbu veikšanas ir samērā jauna – tā ir izplatījusies pēdējo 150 gadu laikā.

P&B pastāv no būvniecības pirmsākumiem un šobrīd strauji atgriežas.

P&B priekšrocības un trūkumi

1. Priekšrocības: Viens atbildīgais / mazāk risku pasūtītājam

P&B gadījumā attiecībā pret pasūtītāju ir viens atbildīgais, no kā izriet, ka pasūtītājam nav **jāuztraucas par riskiem saistībā ar projektētāja un būvdarbu veicēja strīdiem**, kas var novest gan pie būvniecības sadārdzināšanās, gan termiņu kavēšanas.

Pasūtītājs novērš arī riskus, kas saistīti ar iespējamiem „**atbildības robiem**”, kad projektētājs un būvdarbu veicējs nevēlas uzņemties atbildību par kādu notikumu, bet vaino otru pusi.

P&B priekšrocības un trūkumi

2. Priekšrocības: P&B ir ātrāks

P&B priekšrocība ir ievērojami **īsāks būvniecības laiks**.

Pētījumos bieži vien tiek minēts **laika ietaupījums 20-30%** apmērā salīdzinot ar tradicionālo PIB iepirkumu.

P&B gadījumā **nav pārrāvuma posma starp projektēšanu un būvdarbiem**, kad pēc būvprojekta sagatavošanas ir jāveic jauns būvdarbu iepirkums.

Tā kā **būvprojekta izstrādē iesaistās gan projektētājs, gan būvdarbu veicējs**, tad krieti samazinās riski, ka projekts būs jāpārstrādā un projekta dēļ būs jāaptur būvdarbi.

Tā kā būvprojekta izstrādē iesaistās gan projektētājs, gan būvdarbu veicējs, un tas tiks īstenots uzreiz pēc tā izstrādes, tad **būvprojekts būs aktuāls un „praktiskāks”**, tas atbildīs pašreizējai situācijai būvmateriālu tirgū, tādējādi to būs iespējams īstenot dzīvē ātrāk un efektīvāk.

P&B priekšrocības un trūkumi

3. Priekšrocības: Lielāka skaidrība par kopējām izmaksām / potenciāls ietaupīt līdzekļus

Kā izriet no viena atbildīgā principa, tad **būvdarbu veicējam ievērojami samazināsies iespējas būvniecības laikā pieprasīt papildus maksājumus, atsaucoties uz būvprojekta nepilnībām.** Līdz ar to pasūtītājam P&B gadījumā ir lielākas pamats rēķināties ar noteiktu kopējo darbu gala summu.

P&B gadījumā, ja tas tiek veikts veiksmīgi un pareizi, **ir potenciāls samazināt kopējās būvniecības izmaksas,** tomēr šis apgalvojums ir strīdīgs.

4. Priekšrocības: Vispārēja projekta optimizācija / elastīgākas iespējas mainīt projektu / iekļaut tajā inovācijas

Būvprojektos bieži vien paredz risinājumus, kuri sadārdzina būvniecības ieceri, lai gan šāds sadārdzinājums nav samērīgs ar risinājuma doto labumu.

P&B gadījumā Uzņēmējs ir tieši ieinteresēts, lai būvprojekts būtu pēc iespējas optimāls, tādējādi maksimāli iekļaujoties kopējā līguma cenā.

No iepriekš minētā viena atbildīgā principa izriet arī tas, ka būvprojekta izstrādes gaitā ir **elastīgākas iespējas mainīt projektu un iekļaut tajā inovācijas.**

P&B priekšrocības un trūkumi

5. Trūkumi: Mazāka pasūtītāja kontrole

PIB gadījumā projektētājs (arhitekts) savā ziņā darbojas kā pasūtītāja advokāts, pārstāvot pasūtītāja intereses attiecībās ar būvdarbu veicēju. P&B gadījumā projektētājs būs būvdarbu veicēja pakļautībā.

Līdz ar to pēc projektēšanas uzdevuma izstrādes un iepirkuma noslēgšanās pasūtītājam teorētiski ir salīdzoti mazākas iespējas ietekmēt Uzņēmēju (projektētāju un būvdarbu veicēju).

Tomēr šī trūkuma ietekmi pasūtītājs var mazināt, rūpīgi izstrādājot iepirkuma dokumentāciju un deleģējot kompetentus pasūtītāja pārstāvjus (darbiniekus vai pieaicinātus speciālistus), kas īpaši uzraudzīs Uzņēmēju būvprojekta izstrādes stadijā.

P&B priekšrocības un trūkumi

6. Trūkumi: Lielāks pasūtītāja finanšu un administratīvā resursu patēriņš P&B nodrošināšanai

Lai veiksmīgi īstenotu P&B, pasūtītājam jārēķinās ar papildus finanašu un administratīvo resursu patēriņu.

Gadījumā, ja pasūtītājam nav vēlmes vai iesēju aktīvi iesaistīties P&B īstenošanā, tad prātīgāk būtu izvēlēties PIB.

P&B gadījumā **Uzņēmējs iegūst krietni lielāku rīcības brīvību** un līdz ar to arī iespējas to izmantot savām interesēm.

P&B gadījumā ļoti būtiska ir pasūtītāja spēja rūpīgi un pārdomāti sagatavot projektēšanas uzdevumu, iepirkuma dokumentu un līgumu ar Uzņēmēju, kā arī pasūtītāja iespējas nodrošināt savus pārstāvjus – darbiniekus un/vai pieaicinātos speciālistus, kas uzraudzītu Uzņēmēju, īpaši projektēšanas stadijā.

P&B priekšrocības un trūkumi

7. Priekšrocības/Trūkumi: Kvalitāte

Atkarībā no tā, **cik ļoti pasūtītājs ar finansiāliem un personāla resursiem ir gatavs iesaistīties būvniecības procesā un kontrolēt Uzņēmēju**, ir atkarīgs arī tas, cik kvalitatīvs būs būvniecības procesa rezultāts.

Lai nodrošinātu būvniecības procesa kvalitatīvu rezultātu, pasūtītājam būtu jāiegulda resursi, gan P&B rūpīgai un pārdomātai iepirkuma procedūras sagatavošanai (projektēšanas uzdevuma, kā arī līguma projektu izstrādei), gan rūpīgai un detalizētai projektēšanas posma uzraudzībai.

Pareizi vecot Uzņēmēja uzraudzību un kontroli, P&B nodrošinās rezultātu, kas vairāk atbildīs pasūtītāja vajadzībām nekā PIB gadījumā.

Tiesiskā regulējums

Apvienoto projektēšanas un būvdarbu iepirkums Latvijas Republikas normatīvajos aktos tieši netiek regulēts, vienlaikus neparedzot tam arī nekādus tiešus ierobežojumus.

Galvenie tiesību akti pamatojoties uz kuriem izstrādāts rokasgrāmatas projekts:

- Publisko iepirkumu likumam (PIL), kas stājās spēkā 2017.gada 1.martā
- Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu Nr. 2014/24/ES „Par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK.
- Būvniecības likumam, turpmāk arī - BL,
- MK noteikumiem Nr.500 „Vispārīgie būvnoteikumi”, turpmāk arī – VBN,
- MK noteikumiem Nr.529 Ēku būvnoteikumi”.

Rokasgrāmatas projekta izstrādāšanas laikā tika pārstrādāti vai izstrādāti no jauna vairāki ar būvniecību saistīti normatīvie akti, piemēram:

- Vispārīgie būvnoteikumi,
- Pārējo inženierbūvju būvnoteikumi.
- MK līdz 2018.gada 1.janvārim. jāizdod noteikumi par publisko būvdarbu līgumā un publisko pakalpojumu līgumā par projektēšanu, projekta ekspertīzi un būvuzraudzības veikšanu obligāti ietveramos nosacījumus un to saturu.

Lēmums par P&B iepirkuma veikšanu

**Lai pieņemtu lēmumu par P&B veikšanu –
pasūtītājam būtu jāveic sākotnēja projekta izpēte un
jāizstrādā projekta stratēģija**

Pasūtītājam ir **jānoformulē savas vajadzības un jāapzinās savas iespējas**, un uz tā pamata jāsagatavo stratēģija to īstenošanai.

Projekta sākotnējās izpētes apjoms ir atkarīgs no attiecīgā **projekta sarežģītības, apjoma, steidzamības, specifikas un citiem apstākļiem**.

Galvenais projekta sākotnējās izpētes **mērķis ir novērst neparedzamas izmaksas, būvniecības kavējumus un citus nākotnes riskus**.

Projekta izpētes viens no **uzdevumiem ir nonākt pie pamatota lēmuma par to, vai pasūtītājam konkrētā gadījumā ir izdevīgāk izvēlēties P&B vai PIB**.

Lēmums par P&B iepirkuma veikšanu

Projekta (sākotnējās) izpētes ietvaros pēc vajadzības izpēta/nosaka/prognozē:

- 1) iespējamās **būvniecības vietas** alternatīvas, veic būvniecības vietas izpēti, tai skaitā ģeoloģisko izpēti;
- 2) projekta **finansējuma** aptuveno apjomu, finansējuma veidu un avotu. Izvērtē projekta dzīvotspēju un veic projekta aprites cikla izmaksu sākotnējo novērtējumu;
- 3) projekta realizācijai nepieciešamo **laiku**, izstrādājot aptuvenu veicamo pasākumu programmu;
- 4) normatīvo aktu prasības**, īpaši attiecībā uz specifiskiem projektiem, piemēram, vai nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums, citas vides prasības, kultūra pieminekļu aizsardzības prasības utt.;
- 5) pasūtītāja iespējas iesaistīties projekta realizācijā**, ņemot vērā tā vajadzības, vēlmes un iespējas; novērtēt pasūtītāja rīcībā esošo darbinieku spējas iesaistīties projektā, apsvērt iespēju piesaistīt speciālistus „no malas”;

Lēmums par P&B iepirkuma veikšanu

**Projekta (sākotnējās) izpētes ietvaros pēc vajadzības
izpēta/nosaka/prognozē:**

- 6) iespējamās būves projektēšanas alternatīvas, tās ekonomiski pamatojot; faktiski šajā brīdī pasūtītājam ir jāsalīdzina P&B un PIB iespējamās priekšrocības attiecīgam projektam, ņemot vērā iepriekš minētos sākotnējās izpētes rezultātus, tai skaitā projekta realizācijas termiņus, finansējuma apjomu, kā arī paša pasūtītāja resursus; šajā izpētes stadijā pasūtītājs nosaka arī prioritātes attiecībā uz būvi, vai un cik ļoti tajā būs būtiski vides, estētiskie, sociālie vai citi kritēriji;
- 7) projekta riskus;
- 8) projekta ietekmi uz vidi un ilgtspējību;
- 9) būves uzturēšanu, apsaimniekošanu un tehniskās apkopes **izmaksas pēc tās pabeigšanas**;
- 10) iespējamās **iepirkuma procedūras**;
- 11) kā arī citus jautājumus, ņemot vērā projekta sarežģītību un specifiku.

Lēmums par P&B iepirkuma veikšanu

Nav nosakāmi universāli kritēriji tieši kādos gadījumos noteikti būtu vai nebūtu veicams projektēt un būvēt apvienotais iepirkums.

Vispārējais uzskats ir tāds, ka P&B nav ieteicams izmantot sekojošos gadījumos:

1) Vēsturisko ēku atjaunošanai un pārbūvei.

Galvenais risks – nespēja precīzi paredzēt līguma darbu apjomu, tā kā būvdarbu laikā var atklātie nepieciešamība veikt iepriekš neparedzamus papildus darbus, un līdz ar to cenas apjomu.

2) Unikālām būvēm, kurām būtiski ir to arhitektoniskie risinājumi. Šajā gadījumā būtu ieteicams PIB.

Pretrunīgi viedokļi ir attiecībā uz P&B izmantošanu ļoti lieliem vai maziem projektiem. Abos gadījumos ir iespējama P&B piemērošana:

1) gan lieliem projektiem, kā tas bija Latvijas Universitātes Akadēmiskā centra Torņakalnā, Rīgā.,

2) gan relatīvi maziem projektiem, kad atsevišķa projektēšanas stadija nav nepieciešama, un pasūtītājs pats vai piesaistot speciālistu, ir spējīgs izstrādāt projektēšanas uzdevumu.

Lēmums par P&B iepirkuma veikšanu

P&B piemēri ārvalstīs:

P&B plaši izmanto ASV (piemēram, Kalifornijā, Floridā, Arizonā), kā arī Rietumeiropā (piemēram, Apvienotajā Karalistē, Nīderlandē).

Kā **infrastruktūras objektu piemēri** minami - ceļi, tilti, dzelzceļa infrastruktūra, ūdens apgādes sistēmas, lidostas u.tml.

Pie **publisko ēku piemēriem minamas** – skolas, slimnīcas, militāras būves, cietumi, peldbaseini, biroja ēkas u.tml.

P&B piemēri Latvijā:

- 1) Latvijas Universitātes Akadēmiskā centra Torņakalnā, Rīgā, 1.kārtas tehniskā projekta izstrāde, būvniecība un autoruzraudzība;
- 2) Ziedoņdārza un Grīziņkalna parka revitalizācijas tehnisko projektu izstrāde, autoruzraudzība un būvdarbi;
- 3) Ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu paplašināšana un rekonstrukcija saskaņā ar FIDIC iekārtu piegādes un projektēšanas – būvniecības darbu līguma noteikumiem (Dzeltenā grāmata) (Daugavpils);
- 4) Ilūkstes pilsētas stadiona būvprojekta izstrāde, autoruzraudzība un būvniecība;
- 5) Daugavas stadiona Rietumu tribīnu pārbūves būvprojekta izstrāde, autoruzraudzība un būvniecība;
- 6) Būvprojekta izstrāde, autoruzraudzība un būvdarbu veikšana Brīvības bulvārī 36, Rīgā;
- 7) Būvprojekta izstrāde, autoruzraudzība un būvdarbu veikšana Smilšu ielā 1, Rīgā.

Pasūtītāja personāls un pieaicināmie speciālisti

Pasūtītāja komanda

Kā iepriekš minēts P&B **gadījumā būtiskas ir pasūtītāja iespējas nodrošināt savus pārstāvjus** – darbiniekus un/vai pieaicinātos speciālistus, **kas uzraudzītu Uzņēmēju**, īpaši projektēšanas stadijā.

Sarežģītu būvniecības procesu iepirkumos attiecīgajā komandā būtu jābūt ne tikai **administratīviem darbiniekiem , bet arī tehniskajiem darbiniekiem**.

Pieaicinātie speciālisti

P&B gadījumā pasūtītājam būtiski ir izlemt vai nebūt nepieciešams iepirkt trešo personu pakalpojumus, īpaši projektēšanas stadijā u.tml.

Piemērs: FIDIC inženieru piesaiste.

Inženiera lomu šajā kontekstā var pildīt arī kāds konsultāciju komersants, kurš nozīmētu kompetentu atbildīgo personu vai arī būvuzraugs.

Šajā sakarā jāmin divus **FIDIC – izstrādātos tipveida līgumus:**

- FIDIC Iekārtu piegādes, projektēšanas - būvniecības darbu līgums - **Dzeltenās grāmatas**.
- FIDIC Pasūtītāja/ Konsultanta tipveida pakalpojumu līgums - **Baltās grāmatas**.

Projektēt un Būvēt – iepirkuma procesa apraksts

P&B gadījumā kopā tiek iepirkta būvprojekta izstrāde, autoruzraudzība un būvdarbi. P&B var ietvert dažādus projektēšanas posmus!

1. P&B šaurākā nozīmē (arī galvenā iepirkuma ieteicamais veikšanas brīdis)

- 1) būves un zemes gabala funkcionālais risinājums** (plānojums), **būves ārējais veidols** (fasādes, griezumi, vizualizācijas);
- 2) veikti būvprojektēšanas sagatavošanas darbi** (ir iestāžu un organizāciju tehniskie un īpašie noteikumi; galvenās inženierizpētes – topogrāfija, inženierģeoloģija; tehniskā apsekošana);
- 3) projektēšanas uzdevums**, tai skaitā, tehniskā specifikācija;
- 4) akceptēta būvniecības iecere (būvprojekts minimālā sastāvā).**

Tam seko galvenais P&B iepirkums, kurā ietilpst - būvprojekta izstrāde, autoruzraudzība un būvdarbi.

Projektēt un Būvēt – iepirkuma procesa apraksts

P&B gadījumā kopā tiek iepirkta būvprojekta izstrāde, autoruzraudzība un būvdarbi. P&B var ietvert dažādus projektēšanas posmus!

2. P&B plašākā nozīmē

Galvenajā P&B iepirkumā ietilps būvprojekta izstrāde, (kurā arī ietilpst būvprojektēšanas sagatavošanas darbi, būvprojekta minimālā sastāvā izstrāde!), autoruzraudzība un būvdarbi.

P&B plašākā nozīmē būs piemērotāks vienkāršākai vai mazāk apjomīgai būvniecībai, tikai gadījumos:

- 1) ir veikta rūpīga **priekšizpēte**;
- 2) ar noteiktu drošības pakāpi ir iespējams **prognozēt veicamo darbu apjomu**, un
- 3) pastāv **zems risks, ka varētu atklāties papildus veicamie darbi**.

Projektēt un Būvēt – iepirkuma procesa apraksts

Turpmāk aprakstīts P&B pirmais variants (*P&B šaurākā nozīmē*), P&B otrs variants (*P&B plašākā nozīmē*) ietver visus pirmā varianta posmus vienā iepirkumā.

1) Metu konkurss, būvprojekta sagatavošanas darbi, būvprojekts minimālā sastāvā

2) Būvprojekta izstrāde, autoruzraudzība un būvniecības darbi

3) Projektēšanas uzraudzība, būvprojekta ekspertīze, būvuzraudzība

Metu konkurss

- 1) P&B gadījumā būves metu var iegūt atsevišķa metu konkursa rezultātā atbilstoši Publisko iepirkumu likuma 8. panta otrās un trešās daļas regulējumam.
- 2) Metu atsevišķos vienkāršākos gadījumos var iegūt arī citas iepirkuma procedūras rezultātā
- 3) meta vietā iepirkuma dokumentu sastāvā var tikt iekļauta cita veida dokumentācija, kas ietver grafisko daļu (piemēram, veicamo darbu apjomu un raksturu paskaidrojošas skices uz ēkas kadastrālās uzmērišanas lieta).

Metu konkursa gadījumā var paredzēt, ka ar metu konkursa uzvarētāju **tiks turpināta sarunu procedūra un, iespējams, tiks slēgts arī līgums par projektēšanas uzdevuma/tehniskās specifikācijas izstrādi, kā arī tiks izstrādāts un saskaņots būvprojekts minimālā sastāvā**, taču iepriekš minēto dokumentu izstrādi var uzticēt arī citam pakalpojuma sniedzējam.

Projektēt un Būvēt – iepirkuma procesa apraksts

Būvprojektēšanas sagatavošanas darbi (inženierizpēte, tehniskā apsekošana)

Būvprojektēšanas sagatavošanas darbus – galvenās teritorijas inženierizpēti (piemēram, topogrāfija, inženierēgoloģija), ēkas tehnisko apsekošanu un kultūrvēsturiskās inventarizācijas darbus var iepirkst divos variantos:

- 1) P&B šaurākā nozīmē - iepirkst kopā ar MBP vai arī atsevišķi pirms MBP iepirkuma.**
- 2) P&B plašākā nozīmē - iepirkst galvenā P&B iepirkuma ietvaros.**

Projektēšanas uzdevums / Būvprojekts minimālā sastāvā

Atbilstoši VBN 27. punktam pasūtītājs ir atbildīgs par atbilstoša projektēšanas uzdevuma izstrādi.

P&B iepirkuma gadījumā pasūtītājam ir papildus atbildība izstrādāt projektēšanas uzdevumu tādā apjomā un kvalitātē, kas nodrošina efektīvu P&B īstenošanu.

Projektēt un Būvēt – iepirkuma procesa apraksts

Būvprojekta izstrāde

P&B gadījumā pasūtītājam rūpīgi ir jāizstrādā prasības būvprojekta izstrādei un līgumā jāparedz skaidrus priekšnoteikumus būvprojekta saskaņošanai.

P&B gadījumā par būvprojekta izstrādi atbildīgs būs būvspeciālists, kas apvienotā iepirkuma gadījumā būs tieši vai netieši pakļauts Uzņēmējam.

Projektēšanas uzraudzība

P&B gadījumā būtu apsverams atsevišķa pakalpojuma iepirkšana – **projektēšanas uzraudzība**.

Projektēšanas uzraudzību iespējams, piemēram, **iepirkt kopā ar būvprojekta ekspertīzes pakalpojumiem**.

Projektēšanas uzraudzības veicēja galveno pienākumu piemēri:

- 1)veikt būvprojekta izvērtēšanu tā izstrādes stadijā,
- 2)konsultēt pasūtītāju par projektēšanas uzdevuma atbilstību pasūtītāja vajadzībām,
- 3)konstatēt novirzes no projektēšanas uzdevuma un normatīvajiem aktiem un informēt par to pasūtītāju.

Projektēt un Būvēt – iepirkuma procesa apraksts

Autoruzraudzība

Attiecībā uz P&B gadījumu būtiskākā nianse autoruzraudzības sakarā ir tajā, ka MBP un būvprojektu parasti neizstrādā viena un tā pati persona. Nav tiesisku šķēršļu tam, lai autoruzraudzību veiktu būvprojektā izstrādātājs, lai arī šī persona nav MBP izstrādātājs.

Slēdzot līgumu par MBP izstrādāšanu, ir jāparedz noteikumi, kas ļauj pasūtītājam rīkoties ar autortiesību objektiem, kas radīti MBP izstrādāšanas laikā.

P&B līgumā būtu jāapredz, ka autoruzraudzības gaitā pieņemtiem tehniskiem risinājumiem jābūt saskaņotiem ar pasūtītāju vai tā pārstāvi.

Būvdarbi un būves pieņemšana ekspluatācijā

Šis būvniecības posms P&B gadījumā būtiski neatšķiras no PIB gadījuma.

Galvenā atšķirība ir tajā, ka būvdarbus var uzsākt uzreiz pēc tam, kad būvatlauja kļuvusi neapstrīdama, kas ievērojami saīsina kopējo būvniecības laiku.

Iepirkuma procedūras veidi, dokumentu paraugi, kandidātu atlase

Iepirkuma procedūras veidi

P&B galvenais iepirkums - būvprojekta izstrāde, autoruzraudzība un būvniecība – tiek veikts vispārējā kārībā saskaņā ar Publisko iepirkumu likumu, 2017. gada 28. februāra Ministru kabineta noteikumi Nr. 107 „Iepirkuma procedūru un metu konkursu norises kārtība” un citiem spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem.

Būvprojekta izstrāde, autoruzraudzība un būvniecība apvienotajā iepirkumā vispiemērotākā ir PIL 8. panta pirmās daļas 1. punktā noteiktā iepirkuma procedūras: **atklāts konkurss**.

PIL 8. pantā noteiktos gadījumos ir iespējams P&B iepirkuma gadījumā piemērot arī citas iepirkuma procedūras. Piemēram, 8.panta 6.daļas 2.punktā noteikts, ka **konkursa procedūru ar sarunām un konkursa dialogu** pasūtītājs ir tiesīgs piemērot, ja: iepirkuma līgums ietver projektēšanu vai inovatīvus risinājumus.

Iepirkuma procedūras veidi, dokumentu paraugi, kandidātu atlase

Dokumentu paraugi

Praktiski dokumentu paraugi ir pieejami zemāk minētajos šobrīd jau izsludinātos vai jau veikto P&B iepirkumu ietvaros. Tajos ir atrodami, gan piemēri P&B šaurākā nozīmē, gan P&B iepirkumiem plašākā nozīmē:

- Latvijas Universitātes Akadēmiskā centra Torņakalnā, Rīgā, 1.kārtas tehniskā projekta izstrāde, būvniecība un autoruzraudzība; <http://www.lu.lv/uznemejiem/iepirkumi/atklatie-konkursi/> ;
- Ziedoņdārza un Grīziņkalna parka revitalizācijas tehnisko projektu izstrāde, autoruzraudzība un būvdarbi; <http://www.rdpad.lv/grizinkalna-parka-un-ziedondarza-revitalizacijas-tehnisko-projektu-izstrade-autoruzraudziba-un-buvdarbi/>;
- Ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu paplašināšana un rekonstrukcija saskaņā ar FIDIC iekārtu piegādes un projektēšanas – būvniecības darbu līguma noteikumiem (Dzeltenā grāmata) (Daugavpils); http://www.varam.gov.lv/lat/publiskais_iepirkums/publiskais_iepirkums/?doc=11894;
- Ilūkstes pilsētas stadiona būvprojekta izstrāde, autoruzraudzība un būvniecība; http://www.ilukste.lv/images/stories/Dokumenti_pdf/Iepirkumi/2015/INP_2015_07/INP_2015_07.pdf;
- Daugavas stadiona Rietumu tribīnu pārbūves būvprojekta izstrāde, autoruzraudzība un būvniecība; <http://www.daugavasstadions.lv/?q=node/269>;
- Būvprojekta izstrāde, autoruzraudzība un būvdarbu veikšana Brīvības bulvārī 36, Rīgā; <http://www.vni.lv/lat/iepirkumi/?id=380>;
- Būvprojekta izstrāde, autoruzraudzība un būvdarbu veikšana Smilšu ielā 1, Rīgā; <http://www.vni.lv/lat/iepirkumi/?id=379>.

Saimnieciskā izdevīguma vērtēšanas kritēriji

Kritēriju grupas	Kritēriji
1. Cena	Būvdarbu izmaksas (būvdarbu cena un garantijas laika tehnisko apkopju izmaksas)
2. Finansējums	Apmaksas noteikumi
3. Izpildes termiņi	Būvdarbu izpildes termiņi Kopējais izpildes termiņš Būtisko posmu izpildes termiņi
4. Būves garantija	Būvdarbu garantija Vispārējais garantijas periods Pagarinātais garantijas periods
5. Vadības struktūra, personāla kvalifikācija, risku analīze	Vienkārša un saprotama projekta vadības struktūra Iekļaujas vadošie darbinieki, tajā skaitā kvalitāte vadība Definēts projektā iesaistītā personāla pilnvarojums Noteikta projektā iesaistītā personāla atbildība Noteikta iesaistītā personāla aizstāšana Noteikta dokumentu aprites struktūra Projektā iesaistītā personāla nodarbinātības grafiks un pieejamība Ieviesta kvalitātes vadības u.c. sistēma (ISO vai tml.) Atbildīgā personāla pieredze līdzīgas specifiskas būvobjektos Atbildīgā personāla pieredze specifiskā jomā Atbildīgā personāla izglītība un tālākizglītība Pieredze atbilstošas energoefektivitātes ēkas būvniecībā Risku analīze Projektētāju komandas līdzšinējās sadarbības pieredze BIM sistēmas lietošana

Būvniecības procesa dalībnieku atbildība

Būvniecības procesa dalībnieku atbildība

Būvniecības procesa dalībnieku **likumisko atbildības apmēru** galvenokārt nosaka BL 19.pants, kā arī VBN un arī atsevišķas ĒBN normas.

Būvdarbu veicēja **civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu** regulē BL 20.pants.

P&B gadījumā īpaši būtisks ir VBN 35.punkts, kurā noteikts, **ja būvprojekta izstrādātājs neturpina tā izstrādi** (tai skaitā pēc atzīmes par projektēšanas nosacījumu izpildi), **jaunais būvprojekta izstrādātājs, ar kuru noslēgts attiecīgs līgums, uzņemas pilnu atbildību par būvprojektu**, kā arī par tā atbilstību sākotnējai iecerei.

BL 19.panta astotajā daļā noteikts, ka būvniecības procesa dalībniekiem ir pienākums šajā likumā un **Civillikumā noteiktajā kārtībā** atlīdzināt citiem būvniecības procesa dalībniekiem un trešajām personām tos zaudējumus, kurus viņš nodarījis ar savu darbību vai bezdarbību.

Pasūtītajām īpaša vērība būt jāvelta P&B galvenajā līgumā paredzētajam Būvniecības procesu veicēju atbildības apjomam, tā kā **Civillikums dod plašu brīvību nosakot gadījumus par ko pusēm būtu jāatbild**.

Civillikuma 1785.pantā noteikts, ka zaudējumu atlīdzības pienākums izriet no līgumiskas saistības pārkāpuma, tad atlīdzības apmēru noteic šā līguma saturs.

Civillikuma 1773.pantā noteikts, ka zaudējums ir tiešs, kad tas ir prettiesīgas darbības vai bezdarbības dabiskās un nepieciešamās sekas, netiešs - kad tas cēlies sagadoties sevišķiem apstākļiem vai attiecībām, nejaušs - kad tā cēlonis ir nejaušs notikums vai nepārvaramā vara.

MPKV
ADVOKĀTU BIROJS

Paldies par uzmanību!

Mārtiņš Grīnbergs

rakstiet: martins.grinbergs@mpkv.lv

LATVIJAS
BŪVUZNĒMĒJU
PARTNERĪBA

Iepirkumu uzraudzības
birojs

Latvijas Republikas
Ekonomikas ministrija

VALSTS AKCIJU SABIEDRĪBA

**VALSTS NEKUSTAMIE
ĪPAŠUMI**

MPKV
ADVOKĀTU BIROJS

SAIMNIECISKI IEPIRKUMI UN GODĪGA KONKURENCE BŪVNIECĪBĀ

Projektēt un būvēt attīstības projektu ieviešanas metodes

Armands Rabovičs

VAS «Valsts nekustamie īpašumi»

Projektu vadības daļas vadītājs

E-pasts: Armands.Rabovics@vni.lv

Tel.: 67024971

letvars

- Esošā situācija
- Attīstības projektu vadība
- Ieviešanas modeļi
- Projektēt iepirkst un būvēt (design-bid-build – angļu val.) - PIB
- Projektēt un būvēt (design-build – angļu val.) – PB
- VNĪ pieredze
- Pasaules pieredze
- Secinājumi
- Priekšlikumi

Esošā situācija

- Līdzšinējā prakse attīstības projektu ieviešanā nerada pozitīvu rezultātu
- Atbildību sadalījums attīstības procesā iesaistīto starpā ir problemātisks
- Nepietiekoši pārņemta pozitīvā pasaules pieredze
- Kopēja tirgus dalībnieku vēlme uzlabot situāciju

Attīstības projektu vadība

- Pilns attīstības projektu ieviešanas cikls:

- Attīstības projektos ļoti nozīmīga ir tieši **projekta idejas un projektēšanas uzdevuma** stadijas, jo:
 - tiek precīzi definētas gala lietotāja prasības;
 - tiek veikta kultūrvēsturisko, inženiertehnisko, juridisko risku analīze;
 - tiek identificēts sākotnējais budžets un nepieciešamais laiks projekta realizācijai.
- PB, PIB vai cits **ieviešanas modelis** tiek piemērots, lai efektīvāk novērstu sākotnēji identificētos riskus
- Iepirkuma process – **PIL prasības attiecas uz jebkuru tālāko projekta ieviešanas modeli**

Ieviešanas modeļi

- Nepieciešamība/pamatojums:
 - Dažādiem ieviešanas modeļiem **atšķiras risku sadalījums** procesā iesaistīto starpā;
 - Mēģinājums atrast **optimālāko risinājumu** attīstības projektu ieviešanā;
 - **Teorētisks pieņēmums**, ka PB gadījumā tiek palielināta būvuzņēmēja «brīvība», kas veicina inovatīvāku un efektīvāku risinājumu pielietošanu.
- Dažādu modeļu salīdzinājumā izmantotie parametri:
 - **Laiks un izmaksas;**
 - **Pielietojums dažāda tipa objektos** (ceļu būve, sabiedrisko ēku būvniecība, utt.);
 - **Risku sadalījums.**

Projektēt, iepirkst un būvēt - PIB

- Tradicionāli **plaši izmantots** ieviešanas modelis visā pasaulē;
- **Pasūtītājs atsevišķi iepērk** gan būvprojekta autoru, gan būvuzņēmēju;
- **Būvuzņēmējs tiek iepirkts** balstoties uz izstrādāto būvprojektu (risinājumi, tāmes, tehnoloģijas, u.c.):

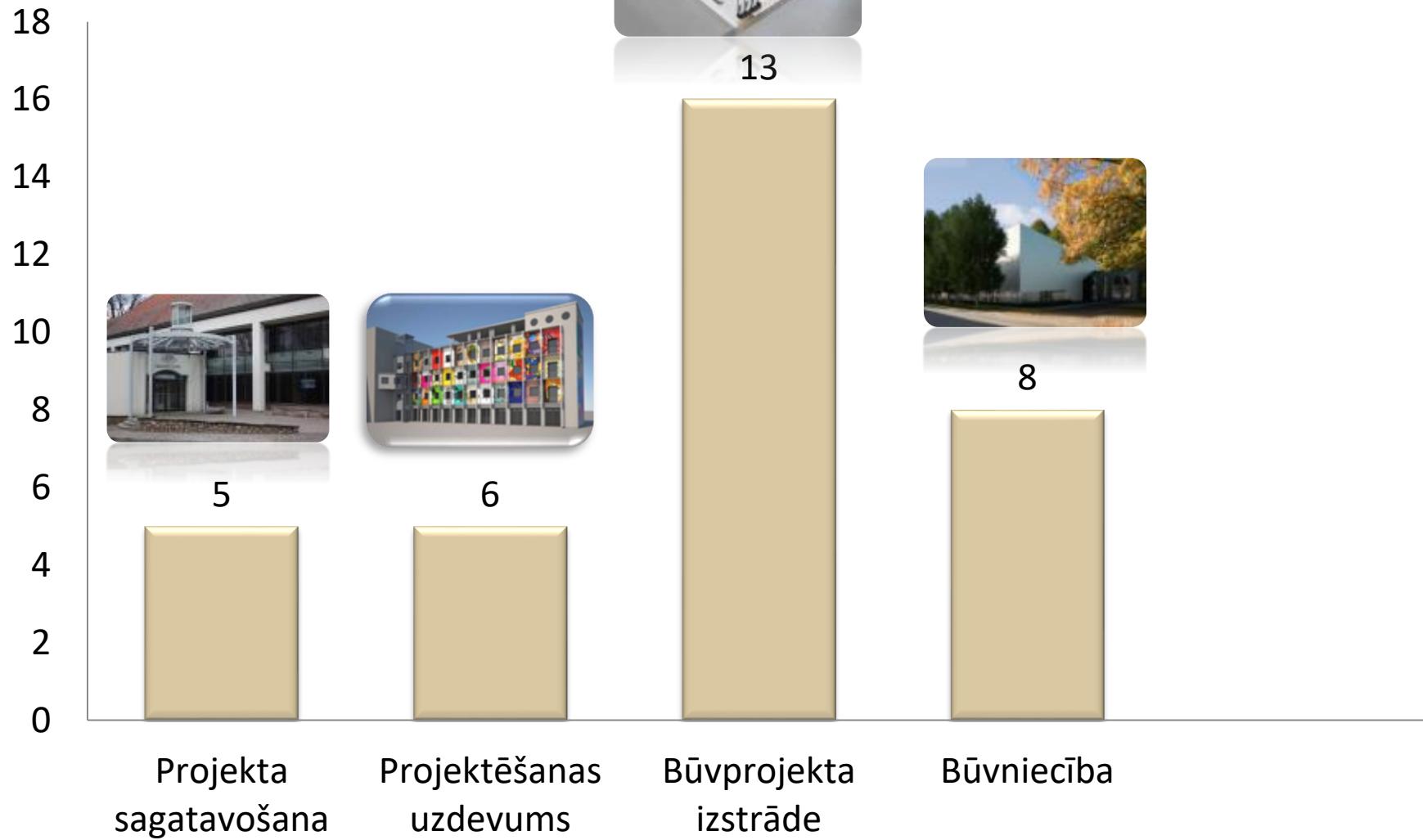
Priekšrocības	Riski
<ul style="list-style-type: none">- Kopējās izmaksas ir teorētiski zemākas, jo ir <i>precīzāk</i> definēts būvniecības apjoms un būvuzņēmējam deleģēti mazāki riski (skaņošanas risks);- Plašāka izvēle starp būvuzņēmējiem;- Būvprojekta autors spēj labāk pārstāvēt pasūtītāju, jo nav atkarīgs no būvuzņēmēja (nav tā apakšuzņēmējs);- Pasūtītājs saņem <i>precīzi tādu produktu</i> kādu pasūtījis (modelis neparedz būtiskas novirzes no būvprojekta).	<ul style="list-style-type: none">- Būvuzņēmējs nav iesaistīts būvprojekta izstrādē;- Modelis pakļauts papildus izmaksu riskam;- Papildus izmaksu dēļ tiek apšaubīta projekta kvalitāte;- Bez kvalificēta tāmētāja iesaistes iespējamas kļūdas būvprojekta apjomu/cenu aprēķinos;- Bez gala saskaņojumiem nav iespējams uzsāk būvniecības iepirkumu un noslēgt būvniecības līgumu – kavējums laikā.

Projektēt un būvēt - PB

- Pēdējos 20 gados Eiropā **salīdzinoši plaši** izmantots modelis
- Pasūtītājs algo **vienu atbildīgo par visu būvprojektēšanas un būvniecības procesu**
- **Teorētiski PB sniedz pasūtītājam lielāku *ieguldījumam atbilstošo vērtību*, jo pielieto *inovatīvākus un efektīvākus risinājumus***

Priekšrocības	Riski
<ul style="list-style-type: none">- Minimizē pasūtītāja iesaisti konflikta situācijās starp būvprojektētāju un būvuzņēmēju;- Minimāls papildus izmaksu risks (atkarīgs arī no līguma nosacījumiem!);- Teorētiski ir iespējams pielietot inovatīvākus risinājumus un tehnoloģijas, kuras tiktu ierobežotas jau saskaņota projekta gadījumā;- Komersants pilnībā uzņemas saskaņošanas un ar to papildus saistītos riskus;- Teorētiski īsāks realizācijas laiks.	<ul style="list-style-type: none">- Neskaidri iepērkamā priekšmeta parametri var sadārdzināt visas attīstība projekta izmaksas;- Būvprojektētājs ir atkarīgs no būvuzņēmēja un tamdēļ mazāk aizstāv pasūtītāja intereses;- Inovatīvāki risinājumi ir mazāk pārbaudīti un var radīt nākotnē lielākas izmaksas pasūtītājam;- Samazinās konkurence, jo teorētiski ir mazāk uzņēmumu, kas var piedāvāt tik kompleksu pakalpojumu.

Attīstības projekti

Kopumā VNĪ šobrīd īsteno 32 nozīmīgus attīstības projektus ar kopējo finansējumu 135 milj. eiro apmērā

VNĪ pieredze

Aktīvas iepirkumu procedūras	PIB	PB
10	8	2

PB izvēlēs pamatojums:

- Projekta sagatavošana;
- Plānotie būvdarbi (energoefektivitātes paaugstināšana valsts ēkās);
- Laiks un izmaksas;
- Risku novērtējums.

Pasaules pieredze

- PIB vai PB izmantošana **ir plašas diskusijas priekšmets** gan Eiropā, gan ASV (ASV un atsevišķas ES dalībvalstis tiek vairāk izmantos PIB, citās ES valstis PB)
- **Eiropā PB** tiek izmantots kontekstā ar saimnieciski izdevīgākā iepirkuma principu
- **Nav viennozīmīgu pierādījumu**, ka PB būtu efektīvāks un labāks par PIB, vai otrādi
- PB uzrāda nelielus ieguvumus **laika ekonomijas**, bet ne izmaksu ziņā
- Ir būves, kuras **ir labāk piemērotas PB izmantošanai** (standartizētas būves)

Secinājumi

- Neatkarīgi no ieviešanas modeļa, attīstības projektos **ir būtiski rūpīgi sagatavot projektēšanas uzdevumu** (tajā skaitā izpētes);
- PB gadījumā ir iespēja **ieekonomēt laiku, bet ne naudu** (loģisks iznākums pie papildus risku nodošanas komersantam);
- Standartizējamos un tipveida projektos, piem. - ceļu būve, biroji, viesnīcas, ir **vieglāk pielietot PB**;
- **Grūti realizēt PB** rekonstrukciju un netipisku funkciju projektos, piem. – specifiskas funkcijas sabiedriskās ēkas (muzeji, teātri, drošības iestādes)
- **Saimnieciski izdevīgākā iepirkuma princips** lauj mazināt pasūtītāja riskus inovatīvu, bet maz pārbaudītu risinājumu un tehnoloģiju gadījumos

Priekšlikumi

- Sarežģītos projektos, kur tiek pielietots PIB, iespējams **ir jāpalielina laiks, lai būvuzņēmējs varētu rūpīgāk iepazīties ar būvprojektu;**
- Gan PIB, gan PB gadījumā rūpīgāk ir jāizstrādā **precīzs projektēšanas uzdevums;**
- **PIB vai PB pielietošana ir jāizvērtē** atkarībā no konkrētā attīstības projekta specifikas;
- **PB vai PIB neatbrīvo komersantus** no noslēgto vienošanos un/vai profesionālas darbības ētikas ievērošanas;
- **PB visefektīvāk** izmantot, izmantojot saimnieciski izdevīgākā iepirkuma principu.

Valsts akciju sabiedrība
«Valsts nekustamie īpašumi»
Reģistrācijas Nr.: 40003294758
Vaļņu iela 28, Rīga, LV-1980
Tālrunis : 80002000
Fakss: 67024909
E-pasts: vni@vni.lv
http://www.twitter.com/VNI_LV
<http://www.facebook.com/Valstsnekustamieipasumi>
<https://www.instagram.com/valstsnekustamieipasumi>

LATVIJAS
BŪVUZNĒMĒJU
PARTNERĪBA

Iepirkumu uzraudzības
birojs

Latvijas Republikas
Ekonomikas ministrija

VALSTS AKCIJU SABIEDRĪBA

**VALSTS NEKUSTAMIE
ĪPAŠUMI**

MPKV
ADVOKĀTU BIROJS

SAIMNIECISKI IEPIRKUMI UN GODĪGA KONKURENCE BŪVNIECĪBĀ